

Archeologisch vooronderzoek in het kader van de herinrichting van Landgoed Huis Oolde aan de Ooldselaan 17 te Laren, gemeente Lochem

Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek

Rapportnummer:	V2517
Projectnummer:	V23-5498
Status en versie:	Concept, Versie 1.0
In opdracht van:	Huis Oolde
Rapportage:	W.J. Weerheijm, F.P.J. van Puijenbroek
Plaats en aanleverdatum:	Amersfoort, 20 oktober 2023
Datum en autorisatie:	W.A.M. Hessing Senior KNA Archeoloog / Senior KNA Prospector, actor 97049866, 20 oktober 2023

Niets uit dit werk mag worden veelelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vestigia BV

Locatiegegevens		
Toponiem / locatie	Ooldselaan 17	
Plaats	Laren	
Gemeente	Lochem	
Provincie	Gelderland	
Oppervlakte plangebied	Deelgebied 1 (Natuurbegraafplaats): ca. 0,6 ha Deelgebied 2 (Oranjerie): ca. 140 m ² Deelgebied 3 (Woning): ca. 1,1 ha	
Oppervlakte onderzoeksgebied	Deelgebied 1 (Natuurbegraafplaats): ca. 0,6 ha Deelgebied 2 (Oranjerie): ca. 140 m ² Deelgebied 3 (Woning): ca. 1,1 ha	
Diepte grondwerkzaamheden	Deelgebied 1 (Natuurbegraafplaats): ca. 0,65 m -mv of meer Deelgebied 2 (Oranjerie): ca. 1 m -mv Deelgebied 3 (Woning): ca. 4 m -mv	
Huidige grondgebruik	Landgoed	
RD-coördinaten van het plangebied	220515	468945

Opdracht	
Initiatiefnemer	Huis Oolde
Opdrachtgever	Huis Oolde Ooldselaan 17 7245 PP Laren
Contactpersoon	Mevr. L. Haver Droeze (Adviesbureau Haver Droeze B.V.)
Contactgegevens	033-4613535

Uitvoering	
Soort onderzoek	BO : Bureauonderzoek
Zaakidentificatienummer (Archis)	BO: 5470565100
Uitvoerder	Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie
Beheerdocumentatie	Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie, DANS Datastation Archaeology
Projectleider	mr. W.J. Weerheijm MA, sr. KNA BO archeoloog/ Prospector MA (38767204)
Projectmedewerkers	mr. W.J. Weerheijm MA, sr. KNA BO archeoloog/ Prospector MA (38767204) F.P.J. van Puijenbroek MSc, KNA Prospector MA (66852666)
Datum uitvoering onderzoek	Oktober 2023

Bevoegd Gezag	
Bevoegd Gezag	Gemeente Lochem
Contactpersoon	Nog onbekend
Adviseur	Dhr. H.S. Pape-Luijten / Regio-archeoloog
Depot	Depot provincie Gelderland

Inhoudsopgave

Samenvatting en advies (LS06).....	5
Onderbouwing advies.....	7
1 Projectomgeving	7
1.1 Afbakening plangebied en consequenties toekomstig gebruik (LS01).....	7
1.2 Onderzoeksdoel en -methode.....	7
2 Beleidskader.....	13
2.1 Wettelijk kader.....	13
2.2 Gemeentelijk archeologiebeleid (LS01)	13
3 Verwachtingsmodel	15
3.1 Natuurlijk landschap (LS04).....	15
3.2 Historisch landschap (LS02, LS03, LS04).....	16
3.3 Bouwhistorische waarden	23
3.4 Archeologische waarden (LS04).....	27
3.5 Gespecificeerde archeologische verwachting (LS05).....	30
4 Advies vervolgonderzoek (LS06)	32
Literatuur	33
Digitale bronnen	33
Lijst van afbeeldingen	34
Bijlagen en kaarten.....	34

Afbeelding 1: Ligging plangebied op de meest actuele luchtfoto. Bron: PDOK.

Samenvatting en advies (LS06)

In opdracht van Huis Oolde heeft Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in het kader van de herinrichting en bestemmingsplan wijziging van het landgoed aan de Ooldselaan 17 te Laren, gemeente Lochem (*afbeelding 1 en 2, kaart 1*). *Afbeelding 3* toont de concept-verbeelding voor het bestemmingsplan Landgoed Oolde (voor de betere leesbaarheid ook opgenomen als Bijlage 2 achterin het rapport). Het plangebied bestaat uit een drietal deelgebieden:

- Deelgebied 1: Aanleg natuurbegraafplaats (oppervlakte ca. 0,6 ha). Dit deelgebied is nu in gebruik als bos. Voor de natuurbegraafplaats wordt een maximum aangehouden van 325 graven, zonder gedenkteken. Doorgaans wordt voor begravingen een minimale diepte aangehouden van ca. 0,65 m -mv. De bestemming Bos wordt aangepast tot 'specifieke vorm van bos – natuurbegraafplaats' (*afbeelding 4*).
- Deelgebied 2: Nieuwbouw orangerie (oppervlakte ca. 140 m²). Dit deelgebied was tot voor kort grotendeels begroeid met bomen, maar die zijn recentelijk gekapt vanwege een ziekte. Bodemingrepen naar verwachting tot 1 m -mv, maar mogelijk flexibel. De bestemming Bos wordt aangepast tot 'Wonen' met aanduiding 'bijgebouw' (*afbeelding 5*).
- Deelgebied 3: Nieuwbouw woning (oppervlakte ca. 125 m²). Het betreft de nieuwbouw van een woning binnen een nieuw bestemmingsvlak Wonen met een oppervlakte van ca. 1.000 m². De bestemmingswijziging heeft in zijn totaliteit betrekking op een vlak van ca. 1,1 ha. De huidige bestemmingen zijn 'Wonen' en 'Agrarisch'. De bestemming 'Wonen' wordt aan de zuidwestzijde uitgebreid ten behoeve van een nieuwe woning. Dit deel is nu in gebruik als tuin/moestuin. Verder vinden er aanpassingen plaats met een nieuwe bestemming 'Horeca' in plaats van 'Wonen' rond het koetshuis. De bestemming 'Agrarisch' wordt aangepast tot 'Parkeren', 'Specifieke vorm van agrarisch met waarden – moestuin' en 'Specifieke vorm van agrarisch met waarden – zonnepanelen'. De bodemingrepen ten behoeve van de nieuwe woning zijn nog niet bekend, maar uitgegaan wordt van een mogelijke kelder met ingrepen tot ca. 4 m -mv (*afbeelding 6*). *Afbeelding 7* toont de huidige bestemmingen.

Voorafgaand aan de ingrepen dient in kaart te worden gebracht of bij de ingrepen eventueel archeologische waarden worden bedreigd. Aangezien de exacte plannen nog niet bekend zijn, wordt er bij de uitvoer van het onderzoek vanuit gegaan dat de ingrepen tot in de archeologisch relevante niveaus reiken.

Op basis van de beschikbare landschappelijke en archeologische gegevens geldt voor het gehele plangebied vanwege zowel de hoge en droge ligging als de bewoningsgeschiedenis een overwegend een hoge tot zeer hoge archeologische verwachting voor resten vanaf de vroege prehistorie tot en met de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd. Op basis van de bodemkaart bevindt zich binnen het plangebied een hoge zwarte enkeerdgrond die is ontstaan in de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd, bij het gebruik als akker. Het daarbij opgebrachte esdek heeft mogelijk onderliggende sporen uit voorgaande perioden goed geconserveerd. De archeologische verwachting binnen de drie deelgebieden spitst zich dan ook met name toe op mogelijke archeologische resten vanaf de vroege prehistorie, tot aan de vorming van een bovenliggend esdek, en het gebruik van het gebied als landgoed met tuin/parklandschap. Het gaat dan om een brede verwachting, uiteenlopend van een mogelijke site van jager-verzamelaars uit de vroege prehistorie, tot verspreide boerderijplaatsen uit de late prehistorie tot en met de Late Middeleeuwen. Binnen de delen waar ingrepen zijn voorzien, zijn op basis van het historisch kaartmateriaal geen aanwijzingen voor eerdere bebouwing in de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd, al kan dit ook niet helemaal worden uitgesloten. Een mogelijkheid die ook nog open blijft is of het Huis Oolde in de beginfase (tweede helft 16^e / eerste helft 17^e eeuw) nog voorgangers of bijgebouwen heeft gehad, rond het huidige huis, of in de nabijheid. Dit blijft vooralsnog ongewis. Wat ook nog onbekend is, is of er mogelijk nog resten uit de Tweede Wereldoorlog kunnen worden aangetroffen; in de vorm van Ontploffbare Oorlogsresten, en in de vorm van installaties/loopgraven die verband houden met de V1 lanceerinstallatie (die zelf deels buiten het plangebied is gelegen, en deels binnen het plangebied waar geen ingrepen gaan plaatsvinden).

De deelgebieden kunnen door het historisch gebruik (zoals het planten en rooien van bomen, en het gebruik als tuin/moestuin) wel al plaatselijk zijn verstoord, maar er kan niet worden uitgesloten dat er nog sprake is van (delen van) een archeologische vindplaats, al dan niet alleen nog bestaande uit diepe sporen in de onverstoorde ondergrond.

Advies

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek hebben de deelgebieden in principe een hoge tot zeer hoge archeologische verwachting, al kan er sprake zijn van plaatselijke verstoringen. Volgens het Paraplubestemmingsplan Archeologie (2014) ligt de locatie van de orangerie en van de natuurbegraafplaats in een zone met dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3; hiervoor geldt dat bij ingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 30 cm -mv archeologisch onderzoek noodzakelijk is. De locatie voor de nieuwbouw van de woning heeft dubbelbestemming Waarde - Archeologie 4, met een vrijstellingsgrens van 100 m²/30 cm -mv, deels 5 met een vrijstellingsgrens van 250 m²/30 cm -mv. Op basis van het bureauonderzoek kunnen deze in principe in stand blijven. Deelgebied 1 en 2 liggen binnen de begrenzing van een archeologisch monument ('terrein met sporen van een kasteel'), en deelgebied 3 ligt deels binnen een zone met een hoge verwachting die plaatselijk (verder) verhoogd is door de ligging langs een historische weg.

De ligging van alle drie de deelgebieden binnen de begrenzing van een Rijksmonument maakt echter wel dat bij alle ingrepen een monumentenvergunning benodigd is van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Indien ingrepen plaatsvinden binnen deze gebieden, wordt geadviseerd vervolgonderzoek uit te voeren. Dit zal betrekking hebben op de vlakken van deelgebied 1 en 2, en in ieder geval de delen van deelgebied 3 waar ingrepen zijn voorzien. Momenteel zijn de ingrepen binnen deelgebied 3 nog niet concreet bekend, maar gedacht moet worden aan het vlak met aanduiding 'Wonen' en bijvoorbeeld het vlak 'Parkeren' indien daar bodemingrepen zijn voorzien dieper dan de bouwvoor (bijvoorbeeld aanleg van een cunet voor de parkeerplaats). Negatieve effecten door de aanleg van een parkeerplaats kunnen mogelijk worden gemitigeerd door gebruik van half-open grasbetontegels, of het aanbrengen van halfverharding op het huidige maaiveld of binnen de huidige bouwvoor.

Geadviseerd wordt om in eerste instantie een verkennend booronderzoek uit te voeren. Dit onderzoek dient om de bodemopbouw in kaart te brengen, met name gericht om de mate van verstoring in kaart te brengen en de dikte van een eventueel esdek. Delen die niet worden onderzocht behouden in principe de dubbelbestemming, zodat daar in de toekomst bij ingrepen nog vervolgonderzoek noodzakelijk is. Het verdient de voorkeur om het hele deelgebied 3 te onderzoeken, zodat deze geheel of gedeeltelijk kan worden vrijgegeven, en er mogelijk planaanpassing kan plaatsvinden om eventuele archeologische waarden te ontzien. Gezien het beperkte oppervlak van de deelgebieden gezamenlijk zal een verkennend booronderzoek naar verwachting slechts een dag of twee dagen in beslag nemen.

Daarnaast moet worden vermeld dat het plangebied (met name deelgebied 3) tijdens de Tweede Wereldoorlog is gebombardeerd. Dit betekent dat het plangebied mogelijk een risico heeft op het aantreffen van Ontpofbare Oorlogsresten (OO). Aanbevolen wordt om ook dit nader te onderzoeken, aangezien eventuele toekomstige civiele werkzaamheden op basis van de Arbo-wetgeving veilig moeten kunnen worden uitgevoerd. Tevens is het van belang om nader te onderzoeken of er in de nabijheid nog sprake is geweest van andere installaties/loopgraven etc., en of deze worden bedreigd door de ingrepen. Geadviseerd wordt om dit door een gespecialiseerd bureau in kaart te laten brengen middels luchtfoto-analyse door een deskundige. De uitkomsten kunnen dan mogelijk ook gevolgen hebben voor de archeologische verwachting binnen het plangebied.

Het is aan het bevoegd gezag, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de gemeente Lochem, om een besluit te nemen ten aanzien van het beëindigen of verder laten verlopen van het onderzoeksproces. Dit besluit kan afwijken van het bovenstaande advies.

Ook wanneer het bevoegd gezag besluit dat vervolgonderzoek niet noodzakelijk is en het onderzochte gebied wordt vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkelingen, blijft de meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevalsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische 'toevalsvondst' wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, de gemeente Lochem, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Onderbouwing advies

1 Projectomgeving

1.1 Afbakening plangebied en consequenties toekomstig gebruik (LS01)

In opdracht van Huis Oolde heeft Vestigia Archeologie & Cultuurhistorie een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in het kader van de herinrichting en bestemmingsplan wijziging van het landgoed aan de Ooldselaan 17 te Laren, gemeente Lochem (*afbeelding 1 en 2, kaart 1*). *Afbeelding 3* toont de concept-verbeelding voor het bestemmingsplan Landgoed Oolde (voor de betere leesbaarheid ook opgenomen als Bijlage 2 achterin het rapport). Het plangebied bestaat uit een drietal deelgebieden:

- Deelgebied 1: Aanleg natuurbegraafplaats (oppervlakte ca. 0,6 ha). Dit deelgebied is nu in gebruik als bos. Voor de natuurbegraafplaats wordt een maximum aangehouden van 325 graven, zonder gedenkteken. Doorgaans wordt voor begravingen een minimale diepte aangehouden van ca. 0,65 m -mv. De bestemming Bos wordt aangepast tot 'specifieke vorm van bos – natuurbegraafplaats' (*afbeelding 4*).
- Deelgebied 2: Nieuwbouw orangerie (oppervlakte ca. 140 m²). Dit deelgebied was tot voor kort grotendeels begroeid met bomen, maar die zijn recentelijk gekapt vanwege een ziekte. Bodemingrepen naar verwachting tot 1 m -mv, maar mogelijk flexibel. De bestemming Bos wordt aangepast tot 'Wonen' met aanduiding 'bijgebouw' (*afbeelding 5*).
- Deelgebied 3: Nieuwbouw woning (oppervlakte ca. 125 m²). Het betreft de nieuwbouw van een woning binnen een nieuw bestemmingsvlak Wonen met een oppervlakte van ca. 1.000 m². De bestemmingswijziging heeft in zijn totaliteit betrekking op een vlak van ca. 1,1 ha. De huidige bestemmingen zijn 'Wonen' en 'Agrarisch'. De bestemming 'Wonen' wordt aan de zuidwestzijde uitgebreid ten behoeve van een nieuwe woning. Dit deel is nu in gebruik als tuin/moestuin. Verder vinden er aanpassingen plaats met een nieuwe bestemming 'Horeca' in plaats van 'Wonen' rond het koetshuis. De bestemming 'Agrarisch' wordt aangepast tot 'Parkeren', 'Specifieke vorm van agrarisch met waarden – moestuin' en 'Specifieke vorm van agrarisch met waarden – zonnepanelen'. De bodemingrepen ten behoeve van de nieuwe woning zijn nog niet bekend, maar uitgegaan wordt van een mogelijke kelder met ingrepen tot ca. 4 m -mv (*afbeelding 6*). *Afbeelding 7* toont de huidige bestemmingen.

Voorafgaand aan de ingrepen dient in kaart te worden gebracht of bij de ingrepen eventueel archeologische waarden worden bedreigd. Aangezien de exacte plannen nog niet bekend zijn, wordt er bij de uitvoer van het onderzoek vanuit gegaan dat de ingrepen tot in de archeologisch relevante niveaus reiken.

1.2 Onderzoeksdoel en -methode

Doel van het archeologisch bureauonderzoek was vast te stellen of er in het plangebied sprake is (of kan zijn) van archeologische resten die door de ingrepen verstoord dreigen te worden. Hiertoe is een bureauonderzoek verricht, waarbij voor het plangebied een specifiek archeologisch verwachtingsmodel is opgesteld. Op basis hiervan is een advies geformuleerd in het kader van de cyclus van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ).

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), protocol 4002 Bureauonderzoek, en de gemeentelijke Handreiking voor archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek.¹

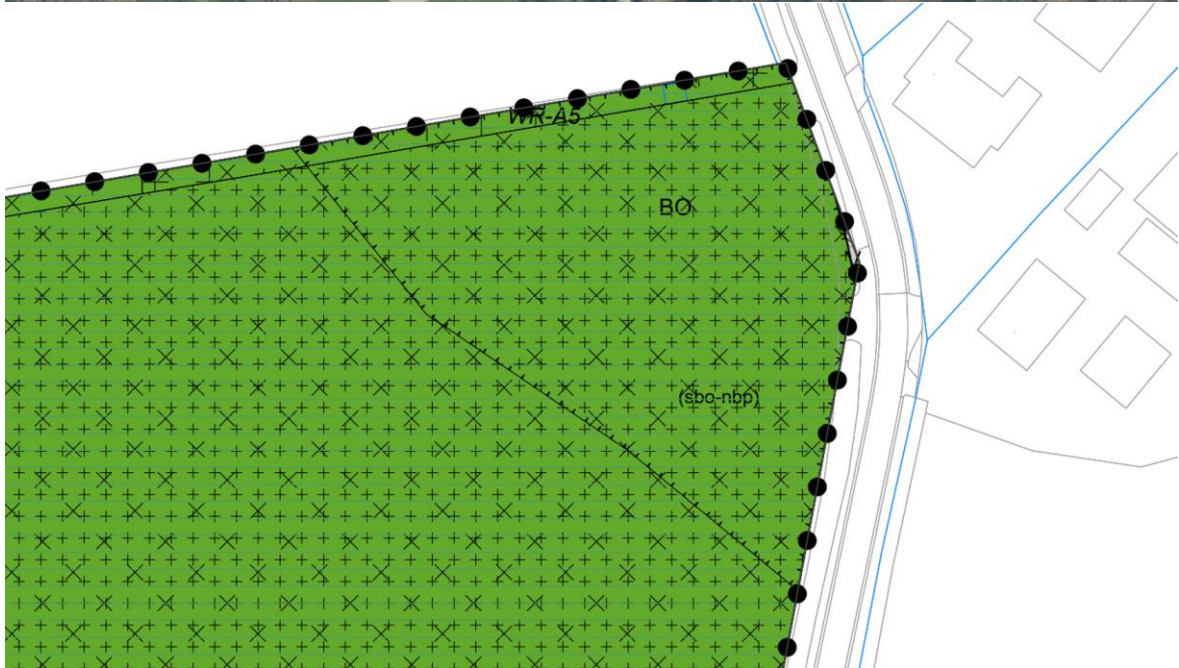
¹ Pape-Luijten 2019.

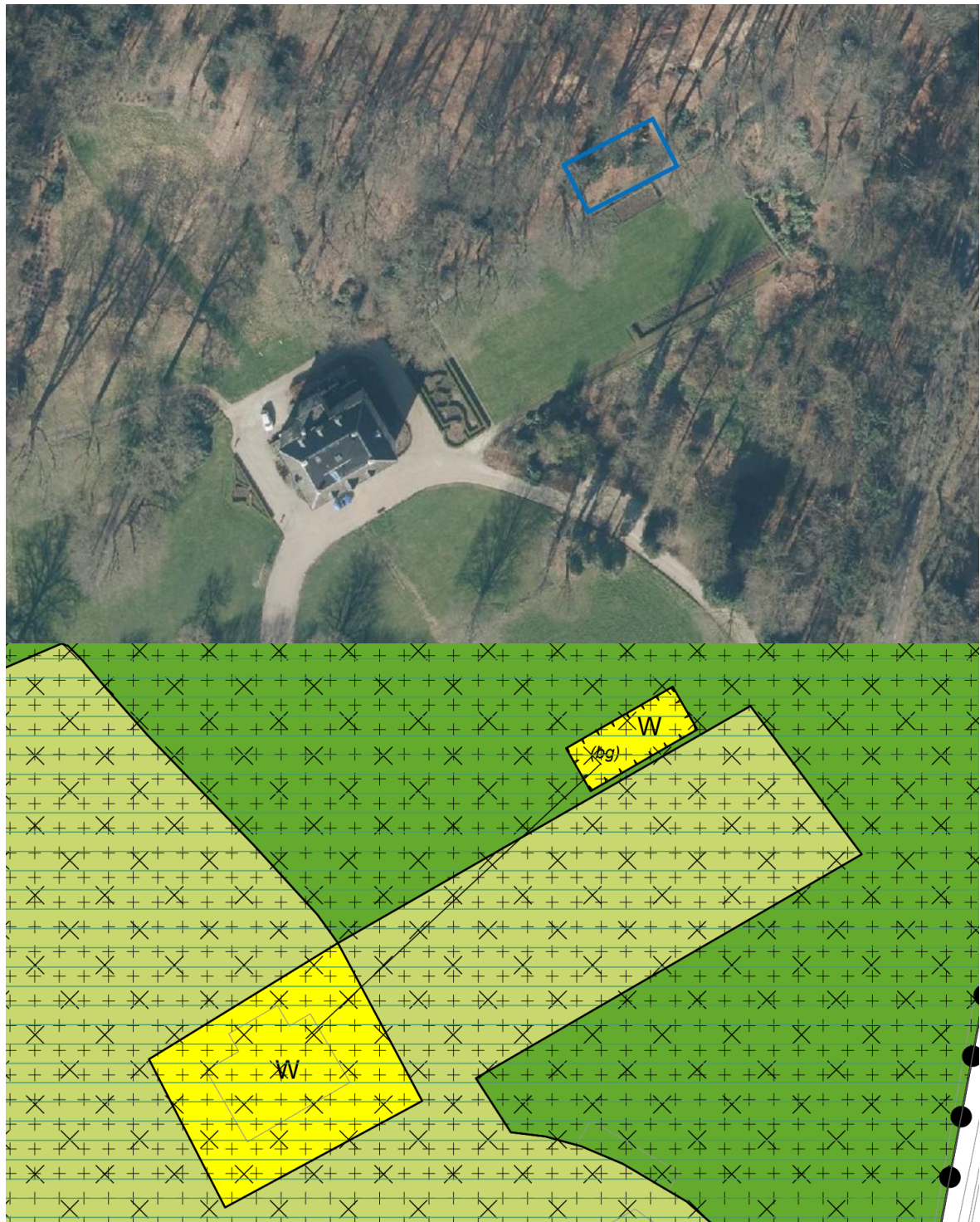
Afbeelding 2: Hoofdgebouw Huis Oolde. Bron: Gelders Archief 4190-5548.

Afbeelding 3: Concept-verbeelding bestemmingsplan. Zie ook bijlage 2. Bron: Adviesbureau Haver Droeze.

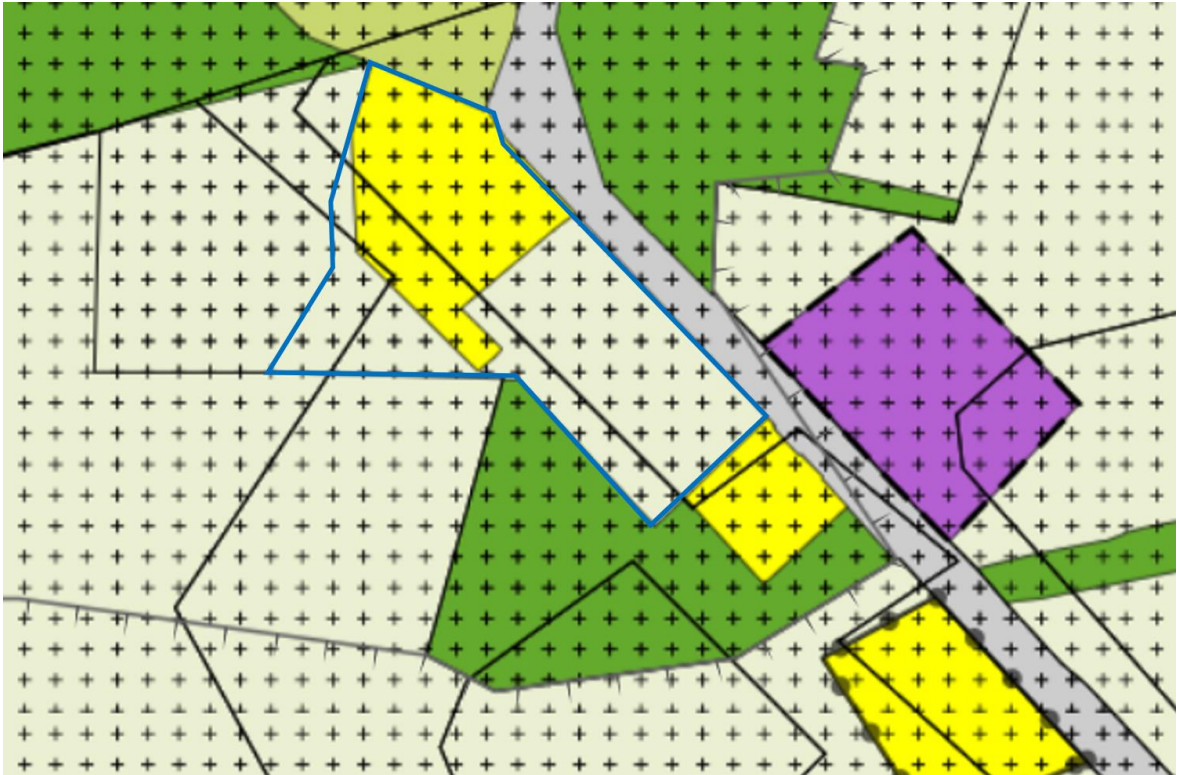
Afbeelding 4: Luchtfoto met boven deelgebied 1 in blauw. Onder concept-verbeelding bestemmingsplan. Zie ook bijlage 2. Bron: Archis (boven)/Adviesbureau Haver Droeze (onder).

Afbeelding 5: Luchtfoto met boven deelgebied 2 in blauw. Onder concept-verbeelding bestemmingsplan. Zie ook bijlage 2. Bron: Archis (boven)/Adviesbureau Haver Droeze (onder).

Afbeelding 6: Luchtfoto met boven deelgebied 3 in blauw. Onder concept-verbeelding bestemmingsplan. Zie ook bijlage 2. Bron: Archis (boven)/Adviesbureau Haver Droeze (onder).

Afbeelding 7: Luchtfoto met boven deelgebied 3 in blauw. Geel = huidige bestemming 'Wonen', Wit = huidige bestemming Agrarisch'. Bron: Ruimtelijkeplannen.nl.

2 Beleidskader

2.1 Wettelijk kader

De zorgplicht voor het archeologisch erfgoed is uitgewerkt in de Monumentenwet 1988 en in de wijziging hierop; de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz, 2007). Een deel van de Monumentenwet is per 1 juli 2016 opgegaan in de Erfgoedwet. Het overige deel zal per 1 januari 2024 opgaan in de Omgevingswet. Tot die tijd blijven die artikelen die niet zijn overgegaan naar de Erfgoedwet van kracht zoals ze in de Monumentenwet van 1988 zijn benoemd.

De Wamz vormde de implementatie van het Verdrag van Malta dat in 1992 door diverse Europese lidstaten is ondertekend. Hierin wordt gesteld dat het streven is archeologisch erfgoed in de bodem te beschermen en daarmee te behouden. Om dit te kunnen doen moet archeologisch erfgoed ingepast worden in de ruimtelijke ordening. Een ander uitgangspunt is dat indien behoud in de bodem (in situ) niet mogelijk is, de verstoorder onderzoek naar de archeologische waarden moet betalen. In de praktijk zijn dit de kosten voor de archeologische monumentenzorg cyclus (AMZ-cyclus).

Met de invoering van de Wamz werden gemeenten verplicht om archeologiebeleid te ontwikkelen omdat artikel 38a van de Monumentenwet 1988 bepaalde dat de gemeenteraad bij de vaststelling van een bestemmingsplan en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond rekening houdt met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten. Met invoering van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro, 2008) werd de archeologie definitief verankerd in de ruimtelijke ordening. Bepaald werd dat gemeenten na maximaal 10 jaar een bestemmingsplan moeten herzien of vernieuwen (daarbij rekening houdend met de archeologie op grond van de Monumentenwet 1988, inmiddels Erfgoedwet).

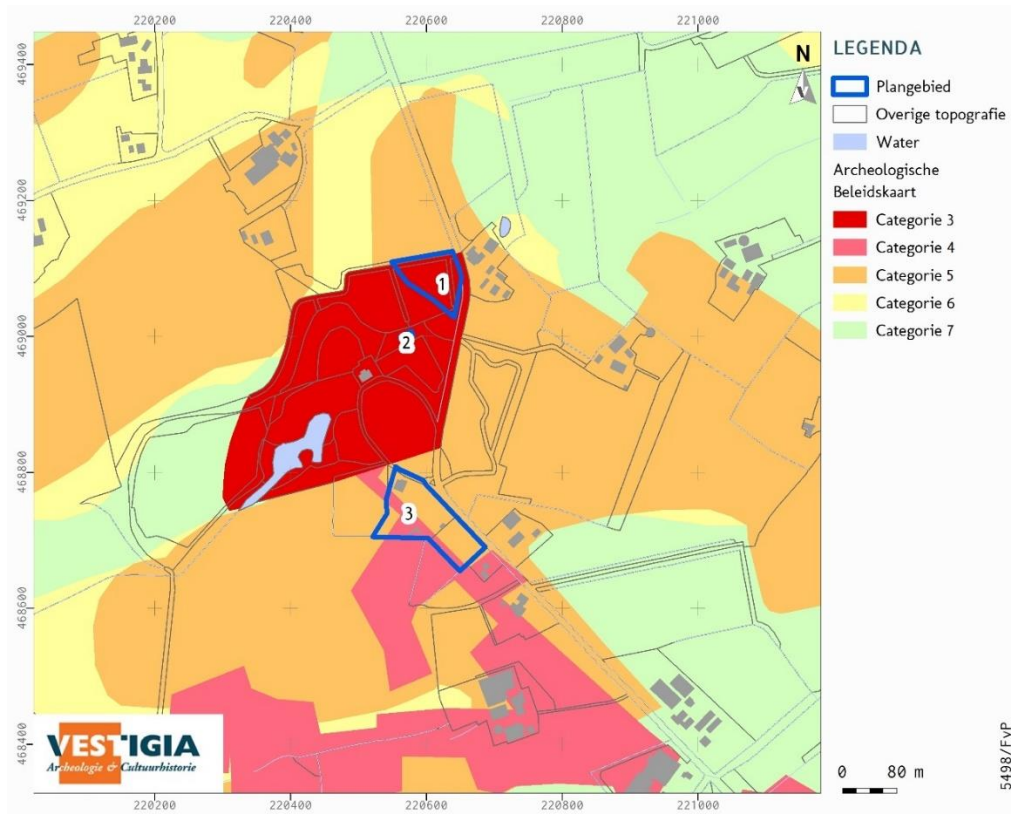
Op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo, 2010) zijn burgemeester en wethouders bevoegd gezag in het kader van de omgevingsvergunning. Op grond van de Ontgrondingenwet zijn Gedeputeerde Staten bevoegd gezag in het kader van de ontgrondingsvergunning, voor andere gronden dan bij ministeriële regeling aan te wijzen rijkswateren. De minister van Infrastructuur en Waterstaat is bevoegd gezag ten aanzien van de bodem en oevers van rijkswateren op grond van de Waterwet.

2.2 Gemeentelijk archeologiebeleid (LS01)

De gemeente Lochem heeft een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart uit 2012 (*afbeelding 8*).² Deze kaart is overgenomen in het Paraplubestemmingsplan Archeologie (vastgesteld 2014). Volgens deze kaart ligt de locatie van de orangerie en van de natuurbegraafplaats in een zone met dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3; hiervoor geldt dat bij ingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 30 cm -mv archeologisch onderzoek noodzakelijk is. De locatie voor de nieuwbouw van de woning heeft dubbelbestemming Waarde - Archeologie 4, met een vrijstellingsgrens van 100 m²/30 cm -mv, deels 5 met een vrijstellingsgrens van 250 m²/30 cm -mv.

Categorie 3 betreft volgens de beleidskaart ‘terreinen van archeologische waarde, waaronder niet wettelijk beschermde AMK-terreinen’; categorie 4 betreft ‘terreinen met een specifieke archeologische waarde: historische stads- en dorpskernen’; en categorie 5 zones met hoge archeologische verwachting. De aanduiding ‘stads- en dorpskern’ lijkt voor deelgebied 3 wat vreemd. Hier zijn volgens de toelichting bij de beleidskaart vlakken getrokken langs historische wegen, gezien de mogelijkheid dat langs deze wegen sprake kan zijn geweest van verspreide bebouwing zoals boerderijplaatsen. Het is echter lastig om te bepalen op welke gronden destijds deze zones op de beleidskaart zijn gezet, met name voor wat betreft de historische wegen in de omgeving van het onderhavige plangebied.

² Van Heeringen et al. 2012.

Afbeelding 8 Uitsnede archeologische beleidskaart gemeente Lochem. Bron: Van Heeringen et al. 2012.

3 Verwachtingsmodel

3.1 Natuurlijk landschap (LS04)

Het plangebied met de drie deelgebieden bevindt zich in het Overijssels-Gelders Zandgebied. Het oostelijk zandgebied wordt gekenmerkt door een sterk wisselend reliëf; brede dekzandvlakten worden afgewisseld door geïsoleerde heuvels. Circa 9 kilometer ten oosten van de drie plangebieden ligt een stuwwal gevormd door landijs. De plangebieden liggen onderaan de helling van deze stuwwal halverwege de overgang naar het IJsseldal (afbeelding X). De Nederlandse stuwwallen zijn ontstaan tijdens een van de vergletsjeringsfasen tijdens de Saale-ijstijd, zo'n 250.000 jaar geleden. De sedimenten bestaan uit gestuwde grofzandige en grindige rivierzanden uit het Vroeg- en Midden-Pleistoceen.

Boven deze afzettingen konden binnen het plangebied rivierafzettingen van de Formatie van Kreftenheye worden afgezet. De bovenste natuurlijke afzettingen zijn echter eolisch van oorsprong. Tijdens de vorige ijstijd kon de wind in de poolwoestijn sediment moeiteloos verplaatsen. De sedimenten die werden afgezet worden dekzandafzettingen genoemd, behorende tot de Formatie van Boxtel. In de drie plangebieden zijn dekzandruggen en welvingen gekarteerd op de geomorfologische kaart. Dekzandruggen liggen hoger in het landschap en hebben dus minder last van overstromingen en hoog water. Dit is relevant binnen het gebied aangezien hoog grondwater tot veenvorming heeft geleid. Binnen de plangebieden kwam het grondwater echter niet zo hoog zodat hier geen veenvorming heeft plaatsgevonden.³

Aan het begin van het Holoceen werd het warmer en werd de neerslag minder seizoensgebonden. Hierdoor kon het dekzandreliëf worden vastgelegd en bleven de dekzandwelvingen bewaard. Volgens de geomorfologische kaart (*kaart 2a*) ligt deelgebied 1 op een dekzandrug (B53), deelgebied 2 op een dekzandwelving (L51), en deelgebied 3 op beide. Op het AHN4 zijn deze welvingen goed zichtbaar (*afbeelding 4*). In het dekzand konden zich podzolbodems ontwikkelen.⁴ Bodemkundig gezien bevindt het plangebied zich in een zone waar hoge zwarte enkeerdgronden⁵ zijn gekarteerd (*kaart 2b*). De dekzandbodems waren echter niet erg vruchtbaar. De natuurlijke gronden verarmden omdat nutriënten uitspoelden bij de vorming van de podzolbodem. Daarom werd in de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gebruik gemaakt van het potstalsysteem. Hierbij werd mest vermengd met plaggen uitgereden over de akkers. Door eeuwenlange bemesting met plaggenmest zijn deze gronden met een (50 tot soms 120 cm) dik cultuurdak ontstaan. Bij de in dit gebied voorkomende enkeerdgronden kan het dak over de gehele dikte donkergrijs(bruin) tot zwart van kleur zijn, maar vaak is er ook sprake van een tweedeling, waarin de onderste 20 tot 40 cm van de humushoudende bovengrond eerder bruin van kleur is.⁶ Rond de plangebieden zijn op de bodemkaart meer natuurlijke bodems gekarteerd zoals gooreerdgronden en veldpodzolgronden.

De oudste plaggendekken in de Achterhoek en Twente stammen op basis van de huidige stand van kennis waarschijnlijk uit de 16^e eeuw.⁷ Op deze oude 'eskernen' zijn de plaggendekken vaak gelaagd, in tegenstelling tot de enkeerdgronden van de latere ontginningen. Deze laatste bevatten onderin vaak sporen van grondverbeteringsactiviteit, in de vorm van een menglaag waarin zowel humeuze brokken als brokken van het oorspronkelijke bodemprofiel zijn opgenomen.⁸ Bij aanwezigheid van een esdek kunnen de onderliggende archeologische resten door de afdekkende laag vaak goed geconserveerd zijn gebleven. Omdat er een grotere kans is dat archeologische resten buiten bereik zijn gebleven van bodemversturende activiteiten zoals ploegen, hebben zones met een esdek daarom doorgaans een hoge archeologische verwachting. Wat daar verder nog bij meespeelt, is dat de bewoning in de Late Middeleeuwen verschoof van de oorspronkelijke hoger gelegen locaties naar lager gelegen locaties, waarna de oude woongebieden in gebruik werden genomen als uitgestrekte akker complexen. De esdekken bedekten vervolgens de resten van de eerdere bewoning die daardoor zoals vermeld een beschermende buffer kregen.

³ Vos/De Vries 2013.

⁴ Bakker/Schelling, 1989

⁵ zEZ21, Stiboka 1979.

⁶ Stiboka 1979, 93.

⁷ Spek/Groenewoudt 2007, 95.

⁸ Groenewoudt/Scholte Lubberink 2007, 70.

Afbeelding 9 Uitsnede AHN. Bron: AHN.nl.

Deelgebied 1 bevindt zich in geaccidenteerd terrein, met een maaiveld op ca. 11,8 – 12,5 m +NAP; deelgebied op ca. 11,5 m +NAP en deelgebied 3 op ca. 11,5 m +NAP, met aan de zuidwestzijde een steilrand van ca. 13,9 m +NAP. Volgens DINoloket heeft het plangebied de grondwatertrap VI, met een Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) tussen 40 en 80 cm -mv, en een Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG) dieper dan 120 cm -mv.

Op basis van de bovenstaande gegevens, alsmede de paleogeografische landschapsreconstructie van Vos 2013, is het plangebied sinds de vroege prehistorie ‘hoog en droog’ gelegen, wat het een aantrekkelijke locatie maakte voor menselijke activiteit en bewoning.

3.2 Historisch landschap (LS02, LS03, LS04)

Historisch-geografische ontwikkeling (LS03)

Het plangebied is gelegen Ooldselaan bij Laren. Het archief van Landgoed Oolde is helaas niet meer beschikbaar, zodat deze waardevolle bron van informatie verloren is gegaan. Wat bekend is, is weergegeven op de website van het Landgoed, en op verschillende websites, zoals die van het Historisch Genootschap Lochem, Laren en Barchem, en enkele websites met inventarisaties van kastelen. Voor dit bureauonderzoek is verder nog gebruik gemaakt van een vermelding in de literatuur, een overzicht van kastelen en landhuizen in de Achterhoek en Liemers. De informatie komt neer op het volgende.⁹

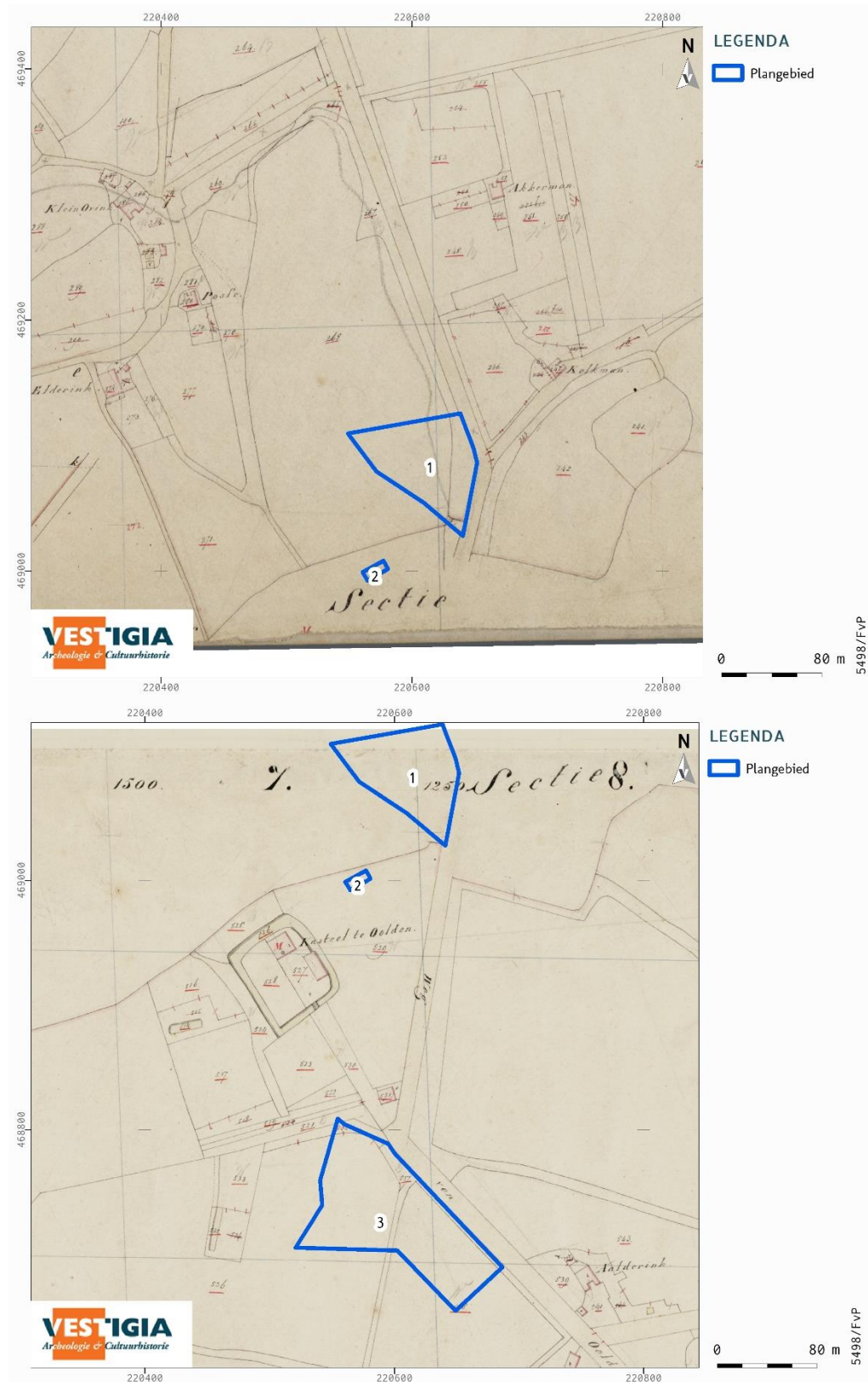
Oorspronkelijk waren er twee Oolde's, het Olt-Oolde en Oolde, die ook wel Nijenhuis werd genoemd. Olt-Oolde bestaat niet meer, zodat nu alleen het huidige Huis Oolde bekend is. De oudst bekende bezitter van Olt-Oolde is Gijsbert van Keppel, die in 1367 wordt genoemd, en wiens nageslacht tot 1820 eigenaar blijft van Oolde. Het oorspronkelijke huis lag op ca. 500 m ten noorden van het huidige huis. Dit huis is inmiddels afgebroken.

⁹ Harenberg/Thomassen 1999; *Geschiedenis - Landgoed Oolde*; <https://www.hglochem.nl/nl/node/552>; <https://www.kasteleninederland.nl/kasteeldetails.php?id=141>; <http://www.kasteleningelderland.nl/Kastelen/oolde.html>.

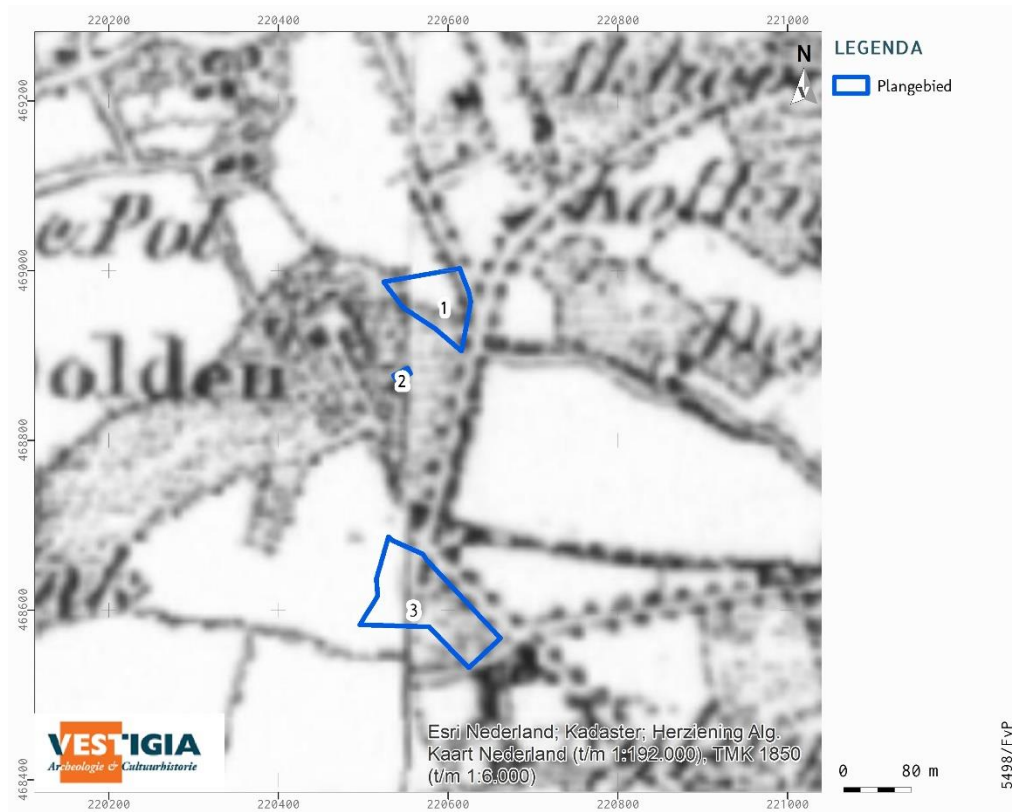
Het huidige huis stamt uit 1663, toen Goossen van Keppel het huis op deze locatie liet bouwen. Zijn grootvader, Derk (met de bijnaam “Duivel Derck”), bouwde omstreeks 1545 bij het erf Alderynck (ten zuidoosten van het plangebied) al een huis, waaruit de latere havezathe uit is voortgekomen. Het huis van Goossen van Keppel werd eerst het Nijenhuis (nieuwe huis) genoemd. Het was mogelijk in gebruik als jachtslot, maar er wordt ook een kapel genoemd, waar de kruisgewelven in het ‘onderhuis’ het restant van kunnen zijn. Het huis dat muurankers heeft met het jaartal 1663, is in de tussentijd van uiterlijk veranderd. Het heeft momenteel een 18^e eeuwse uiterlijk, maar heeft vroeger mogelijk trapgevels gehad. Dit kan wellicht zijn aangepast tijdens de modernisering van het huis in of kort na 1771 door het echtpaar Derk Jan van Keppel en Charlotte van Heeckeren van Overlaer. In 1820 overleed de ongehuwde Adolf van Keppel, die het landgoed vermaakte aan zijn nicht Maurice van Heeckeren. Zij overleed in 1838, en haar inwonende en eveneens ongehuwde zuster Isabella een jaar later. Hun erfgenaam was Adolf graaf van Rechteren Limpurg-Almelo. Zijn dochter Maria Catharina Frederica, echtgenote van Willem graaf van Wassenaer-Starrenburg, erfde beide huizen. Bij een veiling in 1905 werd het landgoed ter grootte van 540 hectaren versnipperd. Het huis wisselde daarna verschillende malen van eigenaar. In 1870 werd naar de plannen van de tuin-architect Hendrik Copijn een park aangelegd, waarbij de gracht om het huis is gedempt. Aan de oostkant werd een Franse tuin aangelegd. In 1873 werd aan het begin van de oprijlaan nog een koetshuis gebouwd naar de plannen van architect L.H. Eberson. In 1905 is het landgoed in een executoriale veiling verkocht. Van Wassenaer was al in 1857 overleden maar door financiële ondersteuning van familieleden konden huis en tuin uit de executie gehouden worden. Het huis Oolde is via de Welderen Rengers teruggekomen bij de familie van Rechteren totdat Mevrouw Taets van Amerongen – Bieruma Oosting, grootmoeder van de huidige eigenaren, het in 1955 kocht van weduwe Ruby van (weer een) Adolf van Rechteren Limpurg.

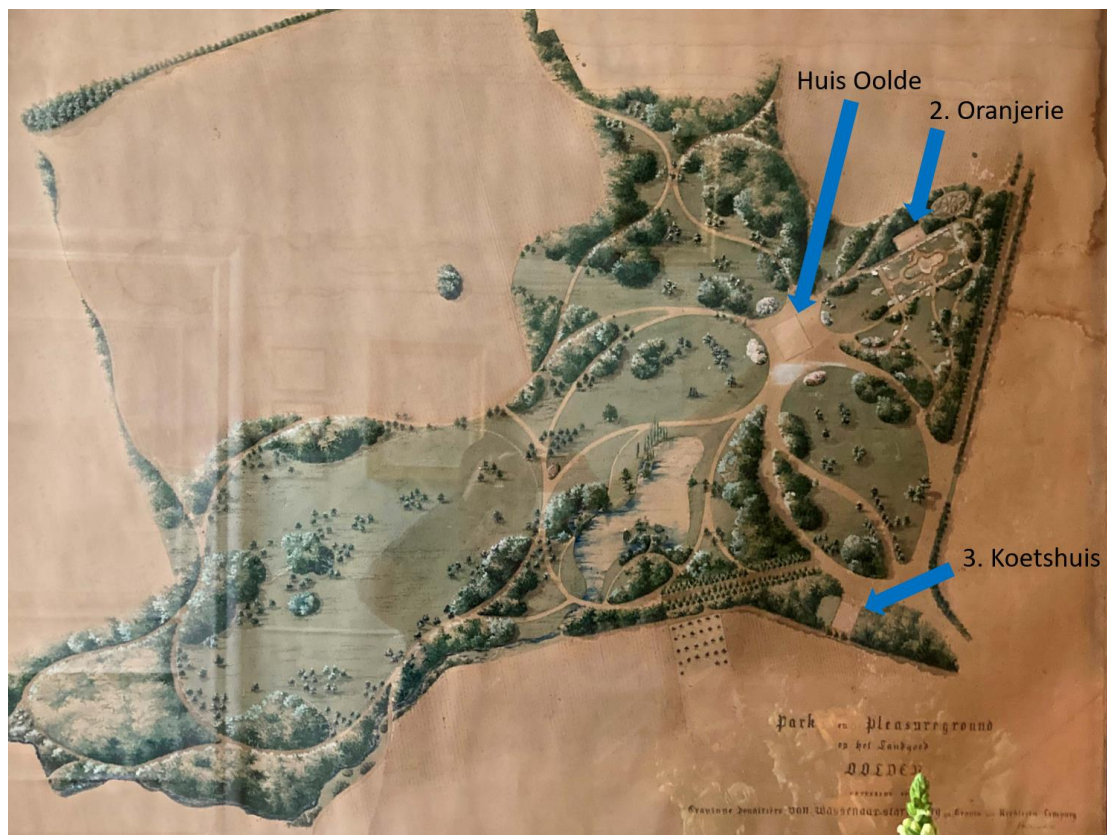
Afbeelding 10: De Hottingerkaart (1773-1794). Met links het Olt-Oolde en centraal het huidige huis. Bron: Versfelt 2003.

Afbeelding 11: Plangebied aangeduid op de Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Laren, Gelderland, sectie D, blad 02 (MIN05100D02 - boven) en de minuutplan Laren, Gelderland, sectie D, blad 03 (MIN05100D03 – onder). Bron: RCE Beeldbank.

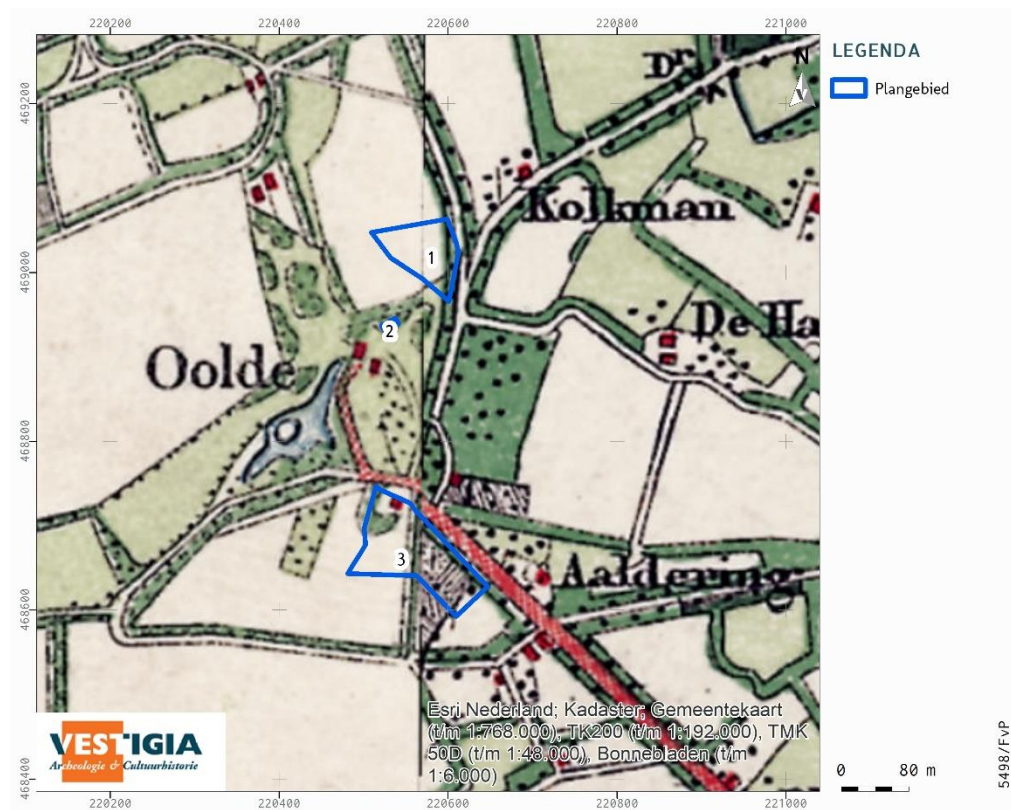
Afbeelding 12: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 1850. Bron: Topotijdreis.

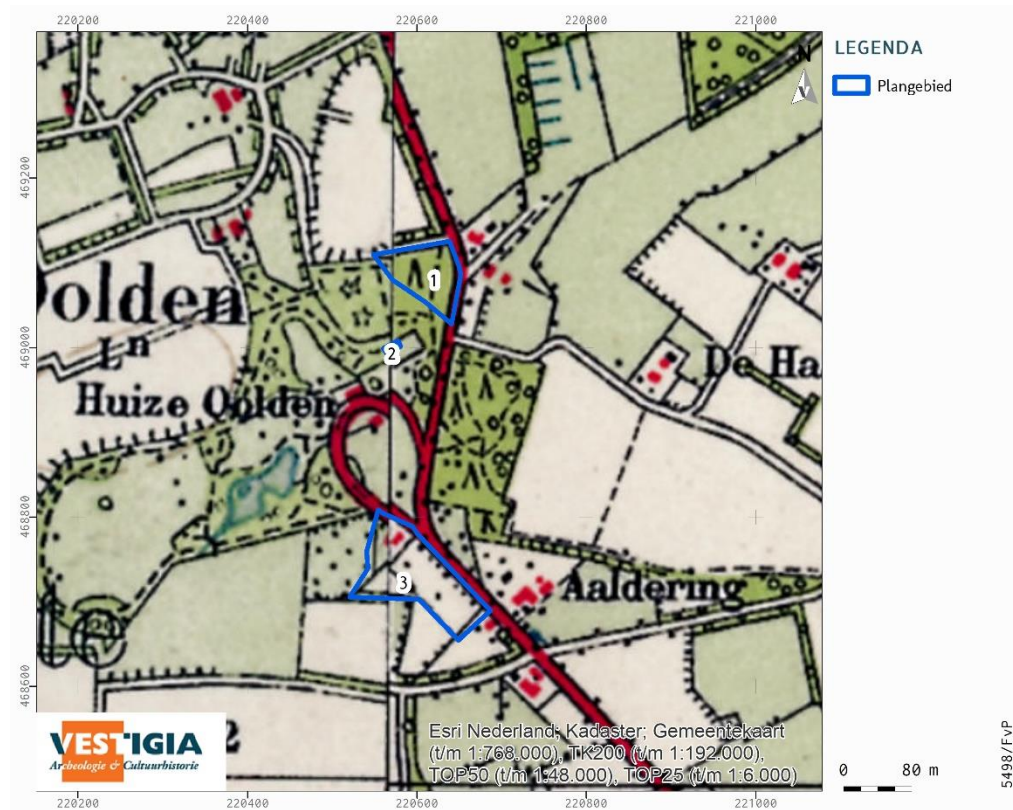
Afbeelding 13: Originele ontwerp van Copijn (1870). Bron: Huis Oolde.

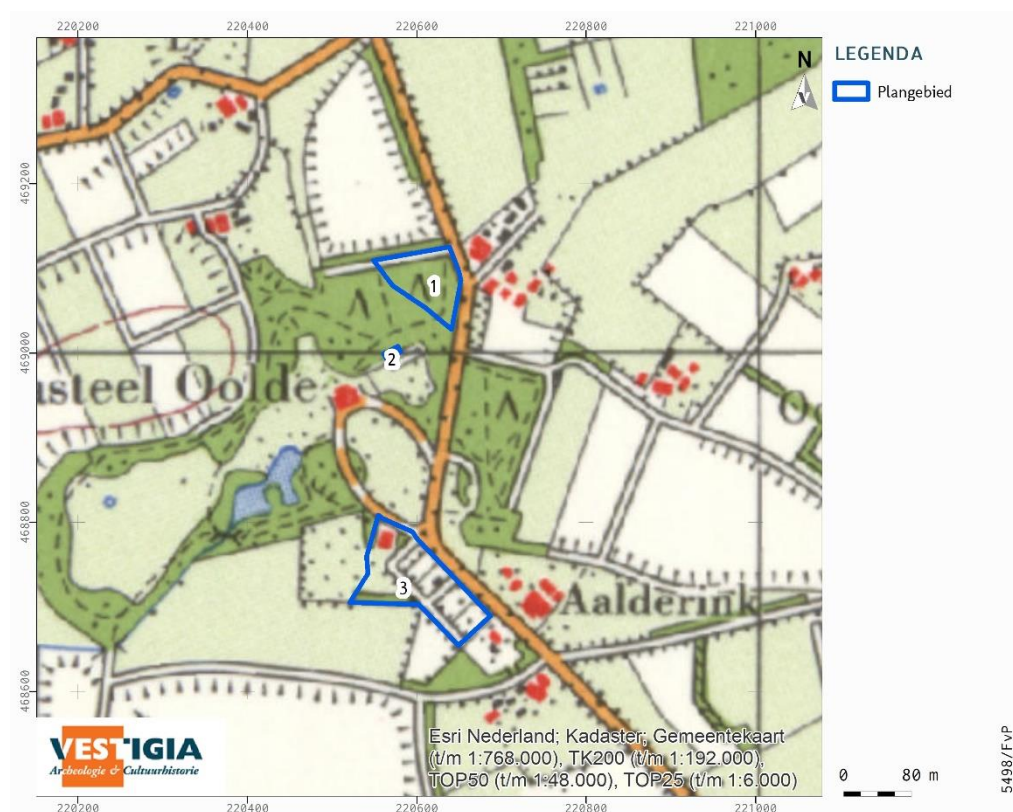
Afbeelding 14: De huidige topografie geplot op het ontwerp van Copijn (1870). Bron: Huis Oolde/Haver Droeze.

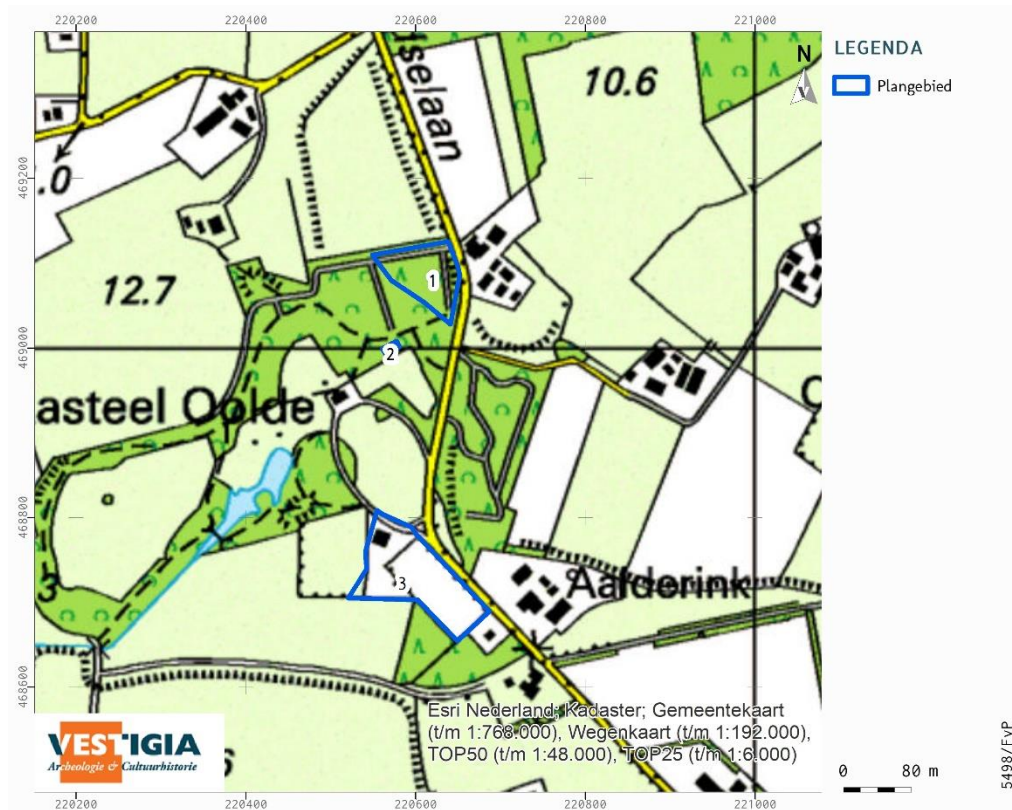
Afbeelding 15: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 1900. Bron: Topotijdreis.

Afbeelding 16: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 1950. Bron: Topotijdreis.

Afbeelding 17: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 1975. Bron: Topotijdreis.

Afbeelding 18: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 2000. Bron: Topotijdreis.

Op historisch kaartmateriaal is de ontwikkeling van het plangebied te volgen vanaf het einde van de 18^e eeuw. *Afbeelding 10* toont de Hottingerkaart uit 1773-1794 (die helaas een te grote afwijking heeft om betrouwbaar op detailniveau te kunnen georefereren). Hier is het huis afgebeeld met de omgrachting, en een tuin aan de westzijde. Dit is ook nog het geval ten tijde van de Kadastrale Minuut 1811-1832. Volgens de ‘Aanwijzende Tafels’ is het landgoed dat in bezit van Maurice van Heeckeren, zodat afgeleid kan worden dat de Kadastrale Minuut in ieder geval van ná 1820 stamt (en vóór 1838). Interessant is dat de Minuutplan de gracht weergeeft, met daarbinnen twee gebouwen, het nog bestaande huis, en een bijgebouw dat niet meer bestaat. Interessant is ook dat een deel van wat op de Hottingerkaart een tuin lijkt (aan de westzijde van het huis), in de Tafels is opgenomen als ‘bouwland’ (percelen 516 en 517).

Deelgebied 1 ligt op de Kadastrale Minuut binnen een gebied dat in gebruik was als ‘bouwland’, (perceel 268). Deelgebied 2 ligt binnen een perceel dat in gebruik was als ‘weiland’ (perceel 529). Deelgebied 3 was in gebruik als respectievelijk ‘bouwland’ en ‘weiland’ (perceel 536 en 538). Alle percelen waren in eigendom van Maurice van Heeckeren. Op de kaart is geen bijzondere aanduiding of bebouwing zichtbaar binnen de drie deelgebieden.

De topografische kaart van 1850 (*afbeelding 12*) geeft de situatie aan tot aan de herinrichting door Copijn in 1870. Het landgoed is gelukkig in het bezit van het ontwerp van Copijn, als ingelijste tekening in de hal (*afbeelding 13*). In het ontwerp zijn ‘blanco’ vlakken aangegeven voor het huis en de orangerie. Volgens de opdrachtgever zijn er geen aanwijzingen dat er daadwerkelijk in het verleden een orangerie is geweest, of dat dit alleen bij een ontwerp is gebleven, met een reservering van een toekomstige locatie. Het fenomeen orangerie raakte aan het eind van de 19^e eeuw uit de mode, wat misschien een verklaring kan zijn als deze er inderdaad nooit geweest is. Op basis van een projectie van het ontwerp van Copijn op de huidige topografie, kan worden afgeleid dat waar nu de orangerie is gepland, deze niet door Copijn voorzien was (*afbeelding 14*). Het ontwerp van Copijn laat verder de grote veranderingen zien die in ieder geval wel zijn verwezenlijkt, met het dempen van de gracht, en de aanleg van de tuinen met waterpartij en de nog steeds kenmerkende ovale oprit. Wat verder opvalt in het ontwerp van Copijn is het vlak waar het huis is gelegen. Op de Kadastrale Minuut, en de kaarten van 1850 t/m 1950 laten nog dit tweede gebouw zien, dat ook nog op een Ansichtkaart is afgebeeld geweest (*afbeelding 19*).

Vlak voor de Tweede Wereldoorlog wordt volgens de kaarten bij deelgebied 1 het huidige bos aangeplant, dat tot die tijd een agrarische functie lijkt gehad te hebben.

Afbeelding 19: Oude Ansichtkaart (zonder datum) met het huis en bijgebouw. Bron: Landgoed Oolde.¹⁰

3.3 Bouwhistorische waarden

Voor bouwhistorische waarden zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- het rijksmonumentenregister;¹¹
- de lijst van gemeentelijke monumenten in gemeente Lochem;¹²
- de MIP-objecten;¹³
- de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Gelderland;¹⁴
- de kadastrale minuut 1811-1832;¹⁵
- de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG);¹⁶

Binnen het plangebied, of de deelgebieden, bevinden zich geen gemeentelijke monumenten. Op de cultuurhistorische kaart van de provincie Gelderland is het Huis aangeduid Belvoir identiteit 'Macht en praal'. Verder staat de begrenzing van het Rijksmonument aangegeven.

Voor het onderhavige onderzoek is vooral van belang dat de deelgebieden zich binnen de begrenzing van het Rijksmonument 513113 bevinden, de historische tuin- en parkaanleg van Huis Oolde. Binnen deelgebied 3 bevinden zich de Rijksmonumenten 513115 en 513116.

¹⁰ <https://www.landgoedoolde.nl/toekomstbeeld>.

¹¹ <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/>.

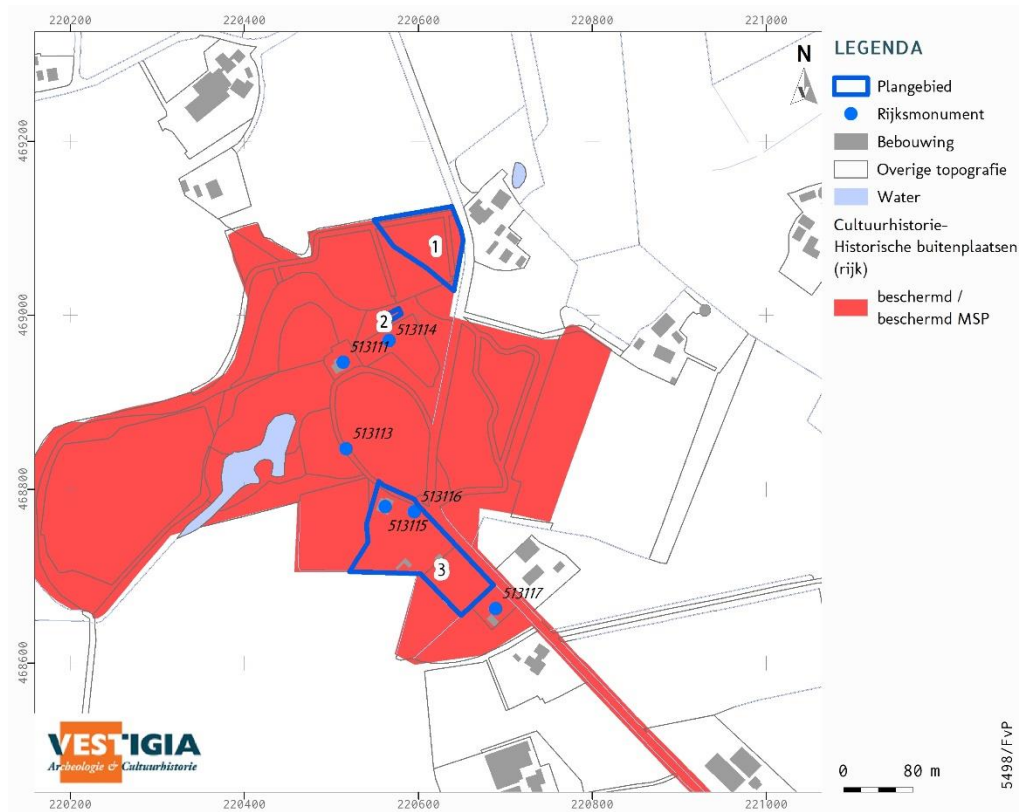
¹² <https://www.lochem.nl/cultuur-recreatie-toerisme-en-sport/monumenten/gemeentelijke-monumenten>.

¹³ <https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2019/01/01/mip-objecten>.

¹⁴ [Cultuurhistorie \(gelderland.nl\)](https://www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2019/01/01/mip-objecten).

¹⁵ <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>.

¹⁶ <https://bagviewer.kadaster.nl/>.

Afbeelding 20: Ligging Rijksmonumenten. Bron: RCE.

513113: Historische tuin- en parkaanleg.

De toelichting vermeldt : “In structuur en deels in detail gaaf bewaarde aanleg met een Engelse en Franse tuin, die rond 1871 naar ontwerp van H. Copijn is uitgevoerd. Op het huis Oolde is de ontwerptekening uit 1871 van zijn hand aanwezig. Voor het realiseren van de aanleg is de vierkante gracht rondom het huis gedempt en voor het huis een lusvormige oprit rondom een gazon aangelegd, conform de ideeën van de landschapsstijl. Schuin op het huis staat, komende vanaf het dorp Laren, een 17de-eeuwse met eiken beplante toegangslaan (Ooldselaan). Door de open aanleg voor het huis wordt, net voor de bocht in de laan, een verrassend zicht op het huis verkregen. De glooiende aanleg in landschapsstijl met vijverpartij is direct ten westen van het huis geconcentreerd. Een padenpatroon van ellipsen en ovalen leidt om een gazon met solitaire en boomgroepen, de vijver en een aangrenzende sierweide met een rondgaande laan die wisselende zichten biedt op het park en het landschap. Vanaf het huis loopt een fraai doorzicht naar deze sierweide. Er is tevens een doorzicht over de grote, grillig gevormde vijverpartij met eilandje en een schiereilandje, waar een hondengrafje is. Aan het water staan treurbomen. Achter het huis ligt een gazon met rododendronaanplant (recent) en ten noordoosten van het huis een parkbosje met beuken en restanten van oude beukenlanen. De omringende omgeving wordt middels doorzichten bij het huis betrokken. Ten oosten van het huis ligt de bloementuin in symmetrische stijl, waarvan de rechthoekige structuur nog aanwezig is evenals een restant van de geometrische aanleg met buxus.¹⁷ Aan de oostzijde wordt het rechthoekige compartiment afgesloten door een rododendrongroep. De combinatie van een symmetrische tuin en een landschappelijke parkaanleg is karakteristiek voor de gemengde stijl. Links van de oprijlaan is de rechthoekige moestuin gesitueerd, deze staat voor het eerst op de Topografische Militaire Kaart van 1929-1935 op huidige plaats aangegeven. De moestuin is geheel omhaagd. De rechthoekige overtuin aan de oostzijde van de Ooldselaan bestaat uit een parkbos met een rondgaand pad en twee slingerende paden die elkaar kruisen.” Het monument wordt gewaardeerd als van ‘algemeen belang’.

Binnen deze begrenzing is nog een aantal objecten individueel als Rijksmonument aangemerkt:

¹⁷ Deze omschrijving lijkt niet te kloppen; de Franse tuin lag meer oostelijk (opm. opdrachtgever).

513111: Hoofgebouw Huis Oolde.

De toelichting vermeldt: “Het blokvormige hoofdgebouw is in 1663 (zie jaartalankers) gebouwd op enige afstand van de oorspronkelijke huisplaats. Rond 1771 is het huis voorzien van de Bentheimer zandstenen ingangspartij in Lodewijk XIV-stijl en in de 19de eeuw gepleisterd. Het op rechthoekige grondslag opgetrokken pand bestaat uit een souterrain en twee bouwlagen onder een met gesmoorde Oud-Hollandse pannen gedekt afgeplat schilddak met hoekschoorstenen en voorzien van dakkapellen met halfronde frontons en klauwstukken in Lodewijk XIV-stijl. De symmetrisch ingedeelde vijfassige voorgevel wordt geaccentueerd door de zandstenen toegangspartij met vijftredig bordes. De omlijsting omvat een dubbele toegangsdeur met snijlicht en een meerruits verdiepingsvenster. In de omlijsting is een geaccolleerd wapenschild Van Keppel en Heeckeren aangebracht. Aan weerszijden van de middenas zijn meerruits schuifvensters, die op de verdieping voorzien zijn van persiennes. De overige gevels kennen een regelmatige vensterindeling met meerruitsvensters behangen met persiennes, behalve de vensters in de achtergevel. Voor de linker zijgevel is een breed bordesterras gebouwd (XXa), waar een wapenstein is ingemetseld (steen met jaartal 1664 en de wapens van de geslachten Van Keppel, Ittersum, Coeverden en Sloet), rechts in de gevel dubbele terrasdeuren. Tegen de achtergevel is een rechthoekige aanbouw van latere datum. In het INTERIEUR is onder meer van belang de oorspronkelijke plattegrond met een centrale gang geflankeerd door kamers.” Het monument wordt gewaardeerd als van ‘algemeen belang’.

513114: Tuinvaas.

De toelichting vermeldt: “In de zogenoemde Franse Tuin terzijde van het hoofdgebouw staat een grote 19e-eeuwse kelkvormige tuinvaas van zandsteen op een 18de-eeuwse gedecoreerde sokkel. Het monument wordt gewaardeerd als van ‘algemeen belang’.

513115: Koetshuis met paardenstal en koetsierswoning.

De toelichting vermeldt: “Aan het begin van de oprijlaan staat het koetshuis met stal en woning, met de nok loodrecht op de laan, gebouwd in 1871 naar ontwerp van architect L.H. Eberson in opdracht van gravin Van Wassenauer-Starrenburg- Van Rechteren-Limpurg (zie gevelsteen). Tegen de linkerzijgevel van het koetshuis bevindt zich een moderne, eenlaagse uitbouw die voor de bescherming van ondergeschikt belang wordt geacht. Het bakstenen pand op samengestelde plattegrond bestaat uit twee evenwijdige, rechthoekige bouwvolumes: links een fors bouwvolume (koetshuis en dienstwoning) van een hoge bouwlaag en een kapverdieping onder een met gesmoorde Hollandse pannen gedekt zadeldak tussen topgevels en rechts een kleiner bouwvolume (paardenstal) van één bouwlaag onder een met gesmoorde muldenpannen gedekt zadeldak tussen trapgevels. De in kruisverband gemetselde gevels bezitten een gepleisterde plint; de gevelopeningen hebben tudorboogvormige afsluitingen. De gevels van het koetshuis zijn voorzien van gepleisterde, geblokte hoekpilasters en waterlijst ongeveer ter hoogte van het midden van de eerste verdieping; de topgevels hebben een gepleisterd klimmende tandfries langs de dakrand en worden aan de bovenzijde afgedekt door een gecementeerde ezelsrug. De voorgevel is op de begane grond voorzien van gepleisterd blokwerk met een medaillon in het midden, hierin zijn twee grote, tudorboogvormige deuropeningen in een bakstenen omlijsting uitgespaard. In de openingen zijn dubbele opgeklampte houten inrijdeuren bevestigd met deurkloppers in de vorm van een leeuwenkop, de bovenste delen van de deuren bevatten ruiten met geprofileerde roeden. In de top een omlijst tudorboogvormig hooiluik. De achtergevel heeft op de begane grond drie tudorboogvormig afgesloten vensters, waarvan de middelste is gevat in een gepleisterde en geverfde omlijsting met aan de bovenzijde een wapenschild; de vensterindeling op de verdieping is gewijzigd. Tegen de rechterzijgevel van het koetshuis staat de paardenstal met in kruisverband gemetselde gevels met gepleisterde plint; de treden van de trapgevels worden afgesloten door een gepleisterde dekplaat en een smeedijzeren bekroning op de top. De voorgevel heeft op de begane grond een verdiept liggend veld met twee gekoppelde bogen waarbinnen twee tudorboogvormige schuifvensters zijn geplaatst; in de topgevel een medaillon met stenen borstbeeld van een paardenhoofd, daarboven een gietijzeren sieranker. Het interieur van het koetshuis (exclusief de woning) en de stal is nog oorspronkelijk; in het koetshuis de originele kapconstructie (spitsboogspant) uit de bouwtijd, een waterpomp tegen een betegelde wand (links), een houten kast tegen de achtermuur en een schuifdeur naar de stal.” Het monument wordt gewaardeerd als van ‘algemeen belang’.

513116: Tuinhek

De toelichting vermeldt: “De toegang tot de moestuin wordt gevormd door een samengesteld houten hek bestaande uit twee houten staanders waartussen een drie draaibare delen met de doorgang in het midden. De delen worden gevormd door een rechthoekige geraamte waartussen diagonale latten die een kruis vormen.”

Het monument wordt gewaardeerd als van ‘algemeen belang’. Opgemerkt dient te worden dat bij functie ‘tuinheg’ wordt genoemd, in plaats van -hek.

513117: Tuinmanswoning

De toelichting vermeldt: “behorende tot de buitenplaats Huis Oolde. Aan de Ooldselaan ligt een voormalige tuinmanswoning uit de tweede helft van de 19de eeuw. Het op rechthoekige grondslag opgetrokken bakstenen pand met gepleisterde plint bestaat uit één bouwlaag onder en met gesmoord Hollandse pannen afgeplat schilddak. Iets onder de dakrand loopt een natuurstenen waterlijst. De symmetrisch ingedeelde voorgevel heeft een puntgevel (steekkapje) waaronder de ingangspartij geflankeerd door houten zuiltjes die een balkon dragen. De gevels kennen een regelmatige indeling met T-vensters onder segmentbogen met natuurstenen geboorte- en sluitstenen.” Het monument wordt gewaardeerd als van ‘algemeen belang’.

Afbeelding 21: Koetshuis en paardenstal. Bron: Gelders Archief 4190-5549.

Huidig situatie (LS02)

Momenteel zijn deelgebied 1 en 2 begroeid of begroeid geweest met bomen. Deelgebied 3 is in gebruik als tuin/moestuin met aan de westzijde het koetshuis.

Historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)

Er zijn geen grootschalige verstoringen bekend binnen de drie deelgebieden, maar aangenomen kan worden dat er wel sprake is van enige verstoring door het historisch gebruik. Deel gebied 1 is waarschijnlijk al lange tijd bos, in ieder geval van vlak voor de Tweede Wereldoorlog. Het planten en mogelijk rooien van bomen kan hier plaatselijk de bodem al hebben verstoord. Deelgebied 2 bevindt zich aan de rand van de tuin, waar ook sprake is geweest van begroeiing. Deelgebied 3 is in gebruik geweest als moestuin en oude fruitboomgaard, wat waarschijnlijk ook tot verstoringen heeft geleid. In alle gevallen kan echter niet worden uitgesloten dat er nog sprake is van (delen van) een archeologische vindplaats, omdat de vlakken niet aantoonbaar volledig tot in de C-horizont afgegraven zijn geweest.

Op de Verstoringsbronnenkaart van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en BIS Nederland zijn binnen de grenzen van het plangebied geen vergraven gronden gekarteerd. Het hele gebied rondom het plangebied staat wel aangeduid als ruilverkavelingsgebied Laren 1981-1996.¹⁸

¹⁸ Deze kaart is een selectie uit het bestand 'Vergraven Gronden', van WUR. In 2012 is er door Alterra een GIS-bestand samengesteld met een overzicht van grondbewerkingen, ophogingen en afgravingen, waarbij de opbouw van het bodemprofiel tot ten minste 40 cm

3.4 Archeologische waarden (LS04)

Voor de archeologische gegevens is het Archeologisch Informatiesysteem (Archis) geraadpleegd, dat alle geregistreerde archeologische monumenten, onderzoeken en vondstlocaties bevat (*kaart 6*). Archeologische monumenten zijn terreinen met een (hoge/zeer hoge) archeologische waarde, die ofwel fysiek (wettelijk en juridisch) beschermd worden, ofwel een planologische bescherming hebben waarbij in het bestemmingsplan voorschriften voor het gebruik zijn opgenomen. Vondstlocaties zijn locaties waar archeologische vondsten zijn gedaan. Deze zijn al dan niet gekoppeld aan een archeologisch onderzoek.

Het plangebied ligt met de deelgebieden oranje en natuurbegraafplaats binnen een AMK-terrein, nr. 2565, toponiem 'Kasteel Oolde; Erve Holterman'. De toelichting vermeldt alleen 'Kasteel (Middeleeuwen Laat', en 'terrein met sporen van een kasteel.'

Binnen en in een straal van 500 m rondom het plangebied zijn drie vondstlocaties geregistreerd. Deze staan direct op en rondom het huis Oolde. Ze zijn afkomstig van een inventarisatie voor een verwachtingskaart uit 1997. Bij het opstellen van deze zogenaamde 'verwachtingskaart WCL-De Graafschap' werden binnen een groot gebied allerlei archeologische vondsten en historische fenomenen in kaart gebracht. Dit heeft geleid tot vondstlocatie 1066921, betreffende het 'Huis Nieuw Oolde' met een melding van een grondspoor (de oude gracht) en het kasteel. Vondstlocatie 1066975 zou het oude Oolde moeten betreffen, maar is geplaatst op de locatie van het huidige huis. Ook vondstlocatie 1066973 is verwarrend, omdat dit in feite beide huizen betreft, met aanduiding 'kasteel'.¹⁹

Het onderhavige plangebied valt binnen de begrenzing van dit bovengenoemde onderzoek; verder zijn er binnen of in een straal van 500 m rondom het plangebied geen onderzoeken uitgevoerd. Net buiten de buffer, op net iets meer dan 500 m ten noordwesten van het plangebied staan in Archis Zaak ID 230531900 en 2305740100: een bureau- en booronderzoek uit 2010 bij de Sekmaatsteeg 2 en 4 te Laren. Tijdens het booronderzoek is binnen een deel van het betreffende plangebied een eerdgrond aangetroffen. Plaatselijk bleek de top van het bodemprofiel verstoord. Binnen het zuidoostelijke deel is de gedempte gracht van het kasteel Oolde aangeboord. Hierin is op een diepte van 80 cm -mv, in de top van een venig zandpakket een sterke concentratie baksteen/huttenleem gevonden. Tijdens een veldkartering binnen het uiterste westelijke deel van het plangebied zijn aardewerk fragmenten uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd gevonden. Geadviseerd is om de geplande bodemingrepen zoveel mogelijk op de locatie van de te slopen bebouwing te laten plaatsvinden. Als dat niet mogelijk is, is geadviseerd een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Daarnaast is geadviseerd om de sloop van de ondergrondse delen archeologisch te laten begeleiden.²⁰

Tweede Wereldoorlog en overig conflictarcheologie (LS04)

In de Tweede Wereldoorlog werd naast de ingang naar de moestuin door de Duitsers een V1-lanceerinstallatie geplaatst, met code-naam 525. Tegen het einde van de oorlog richtten de Duitsers in het oosten van het land verschillende lanceerlocaties op, vanwege de bosrijke omgeving die dekking bood, en het feit dat het relatief veilig van het front was gelegen.

Op de site van de 'Dag van het kasteel' wordt een verslag gegeven over de gebeurtenissen. Het gebied rond Oolde werd in de oorlog tot 'Sperrgebiet' verklaard, om de lanceerlocatie geheim te houden. De lanceerinstallatie bestond uit een schans van ca. 5 meter hoog, gebouwd op poeren. Op 16 december 1944 werd de eerste V1 afgeschoten. De lanceringen duurden slechts drie weken tot en met 3 januari 1945. Toen ontplofte een V1 op de lanceerbaan zodat deze niet meer gebruikt kon worden. Op 31 maart 1945 werd de baan door een 'Sprengcommando' opgeblazen.²¹ De Geallieerden hebben nog wel geprobeerd de site te raken. Volgens de site van het landgoed is de locatie van de lanceerinrichting gebombardeerd: "de bomen rond de moestuin hebben scherven van bombardementen in de kroon (wat ze onverkoopbaar maakt)".²² De V1's maakten erg veel slachtoffers, met name in de primaire doelen Londen en Antwerpen, en onderweg met afzwaaiers. Het beschieten en bombarderen van deze lanceerinstallaties was dan ook een topprioriteit voor de Geallieerde tactische luchtmacht.

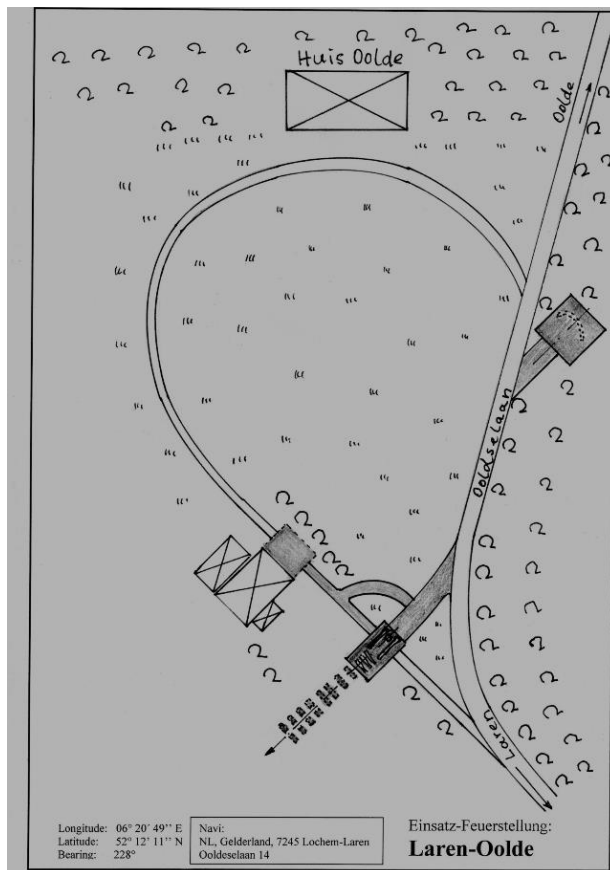
diepte is gewijzigd. Hiervoor is informatie opgevraagd bij instanties en organisaties die werkzaamheden (laten) uitvoeren en/of administreren in verband met vergunningverlening en instanties die landgebruik in kaart brengen.

¹⁹ Scholte Lubberink/Lohof 1997.

²⁰ Spanjaard 2010.

²¹ V1-stelling 525 Oolde - Dag van het Kasteel (Meuleman/Van Limburg Stirum 2020).

²² <https://www.landgoedoolde.nl/geschiedenis>.

Afbeelding 22: Overzichtstekening V1 installatie. Bron: Koopman 2018.

Tekening startbaan V1 op Oolde, bron: Gebeurtenissen in Laren (Geld.) tijdens den oorlog, Joh. E. Koeslag 1945

Afbeelding 23: tekening van de V1 installatie, overgenomen uit een publicatie uit 1945. Bron: website Dag van het Kasteel/Koeslag 1945.²³

²³ V1-stelling 525 Oolde - Dag van het Kasteel (Meuleman/Van Limburg Stirum 2020).

Afbeelding 24: Links de bovenkant van het hoofdfundament op een foto uit 2011; rechts een foto uit 1975 op de zelfde plek met de baanverankering nog aanwezig die net boven het fundament (niet zichtbaar) uitsteekt. Bron: Koopman 2018, 253.

In het boek ‘Vergeltungswaffen in Nederland is een kaartje opgenomen van de lanceerinstallatie (afbeelding 22). Er staat vermeld dat het hoofdfundament onder de bestrating schuin voor het koetshuis ligt. De staanderpoeren (van de schans) liggen volgens deze publicatie naar verwachting een meter onder de grond. Op het kaartje staat ook de betonnen richtinstallatie aangegeven, aan de oostzijde van de Ooldselaan.²⁴ Op de bovengenoemde site van de ‘Dag van het kasteel’ is ook een tekening opgenomen van de installatie in 1945. Op deze tekening lijkt de oriëntatie van het koetshuis beter te zijn afgebeeld dan op de tekening van Koopman 2018.

De installatie ligt deels buiten, deels binnen deelgebied 3, binnen de bestemming ‘Horeca’ valt waar geen ingrepen zijn voorzien. Opgemerkt dient te worden dat het bij dergelijke installaties niet beperkt bleef tot de lanceerinstallatie zelf. Er was door de Duitsers ook een hele infrastructuur omheen opgebouwd, uiteenlopend van depots voor munitie, brandstof en onderdelen etc., en dag- en nacht verblijven voor de manschappen. Daarnaast was het niet ongebruikelijk dat rond de site schuilloopgraven waren aangebracht. Zoals ook blijkt uit het verhaal, ging het wel eens mis, en moest de bemanning van het stuk in dekking het al dan niet succesvolle afvuren van de V1 afwachten.

Op basis van het bovenstaande bestaat er in ieder geval een risico op het aantreffen van Ontploffbare Oorlogsresten, vanwege de bombardementen. Daarnaast is het van belang om nader te onderzoeken of er in de nabijheid van de lanceerinstallatie nog sprake is geweest van andere installaties/loopgraven etc. Geadviseerd wordt om dit door een gespecialiseerd bureau in kaart te laten brengen middels luchtfoto-analyse door een deskundige. De uitkomsten kunnen dan mogelijk ook gevolgen hebben voor de archeologische verwachting binnen het plangebied.

Tenslotte kan worden vermeld dat het plangebied op de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME) niet binnen een zone ligt waarin een verhoogde verwachting op het aantreffen van militair erfgoed bestaat

²⁴ Koopman 2018.

vanwege oorlogshandelingen. Op de kaart staat bij de splitsing van de ovale oprijlaan tegenover het koetshuis wel de V1-lanceerinstallatie aangegeven.²⁵

3.5 Gespecificeerde archeologische verwachting (LS05)

Op basis van de beschikbare landschappelijke en archeologische gegevens geldt voor het gehele plangebied vanwege zowel de hoge en droge ligging als de bewoningsgeschiedenis een overwegend een hoge tot zeer hoge archeologische verwachting voor resten vanaf de vroege prehistorie tot en met de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd. Op basis van de bodemkaart bevindt zich binnen het plangebied een hoge zwarte enkeerdgrond die is ontstaan in de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd, bij het gebruik als akker. Het daarbij opgebrachte esdek heeft mogelijk onderliggende sporen uit voorgaande perioden goed geconserveerd. De archeologische verwachting binnen de drie deelgebieden spitst zich dan ook met name toe op mogelijke archeologische resten vanaf de vroege prehistorie, tot aan de vorming van een bovenliggend esdek, en het gebruik van het gebied als landgoed met tuin/parklandschap. Het gaat dan om een brede verwachting, uiteenlopend van een mogelijke site van jager-verzamelaars uit de vroege prehistorie, tot verspreide boerderijplaatsen uit de late prehistorie tot en met de Late Middeleeuwen. Binnen de delen waar ingrepen zijn voorzien, zijn op basis van het historisch kaartmateriaal geen aanwijzingen voor eerdere bebouwing in de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd, al kan dit ook niet helemaal worden uitgesloten. Een mogelijkheid die ook nog open blijft is of het Huis Oolde in de beginfase (tweede helft 16^e / eerste helft 17^e eeuw) nog voorgangers of bijgebouwen heeft gehad, rond het huidige huis, of in de nabijheid. Dit blijft vooralsnog ongewis. Wat ook nog onbekend is, is of er mogelijk nog resten uit de Tweede Wereldoorlog kunnen worden aangetroffen; in de vorm van Ontploffbare Oorlogsresten, en in de vorm van installaties/loopgraven die verband houden met de V1 lanceerinstallatie (die zelf deels buiten het plangebied is gelegen, en deels binnen het plangebied waar geen ingrepen gaan plaatsvinden).

De deelgebieden kunnen door het historisch gebruik (zoals het planten en rooien van bomen, en het gebruik als tuin/moestuin) wel al plaatselijk zijn verstoord, maar er kan niet worden uitgesloten dat er nog sprake is van (delen van) een archeologische vindplaats, al dan niet alleen nog bestaande uit diepe sporen in de onverstoorde ondergrond.

De gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied kan puntsgewijs als volgt worden samengevat:

1. Datering

Binnen het plangebied kunnen de volgende archeologische resten worden aangetroffen:

- Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting op het aantreffen van resten van bewoning en menselijke activiteit uit de periode vanaf de vroege prehistorie (Laat-Paleolithicum/Neolithicum/Bronstijd) tot aan de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd. Deze hoge verwachting is met name gebaseerd op de verwachte conserverende werking van de binnen het gebied gekarteerde hoge zwarte enkeerdgrond.
- een hoge archeologische verwachting op het aantreffen van resten van een agrarisch cultuurlandschap uit de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd.
- een hoge archeologische verwachting op het aantreffen van resten uit de Tweede Wereldoorlog binnen deelgebied 3.

2. Complextype

- Semi-permanente nederzetting/jachtkampje (Paleolithicum/Mesolithicum)
- Nederzetting (Neolithicum, Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd)
- Agrarisch cultuurlandschap (Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd)
- Conflictarcheologie (WOII)

3. Omvang

- Tijdelijke jachtkampjes kunnen een omvang hebben van tientallen vierkante meters of groter;
- Huisplaats Neolithicum, Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd: doorgaans ca. 50-2000 m²

²⁵ <http://www.ikme.nl/>.

- Agrarisch cultuurlandschap: resten van verkavelingssloten/percelering kunnen binnen het hele plangebied worden aangetroffen.
- Conflictarcheologie (WOII): onbekend; uiteenlopend van delen van de V1 installatie, tot loopgraven tot losse uitrustingsstukken en munitie.

4. Diepteligging

- Jachtkampjes: eventuele sporen zijn ondiep, en kunnen direct vanaf het maaiveld worden aangetroffen, of op de overgang tussen een mogelijk esdek en de top van het dekzand.
- Nederzetting: eventuele resten uit het Neolithicum tot de Late Middeleeuwen kunnen direct vanaf het maaiveld worden aangetroffen, of op de overgang tussen een mogelijk esdek en de top van het dekzand. Resten uit deze perioden kunnen ook diepere sporen bevatten die ook bij een dikkere bouwvoor nog bewaard zijn gebleven.
- Conflictarcheologie (WOII): deze resten kunnen direct vanaf maaiveld worden aangetroffen.

5. Gaafheid, conservering

De conservering van organisch materiaal is vanwege de relatief hoge grondwaterstand (Grondwatertrap VI) waarschijnlijk slecht, of alleen in diep gelegen sporen. Anorganische resten kunnen goed geconserveerd zijn, mogelijk fragmentarisch.

6. Locatie

Archeologische resten kunnen binnen het hele plangebied worden aangetroffen. Resten uit de Tweede Wereldoorlog worden met name verwacht binnen deelgebied 3.

7. Uiterlijke kenmerken

- Jachtkampjes: sporen van haardkuilen, vuursteen concentraties.
- Nederzetting: voor Neolithicum een spreiding van vondstmateriaal zoals aardewerk, dierlijk bot, bewerkt vuur-/natuursteen, en sporen zoals (verkavelings)greppels, paalgaten en afvalkuilen. eventueel voor de Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd aangevuld met periode specifiek keramiek (aardewerk/steengoed/porselein) en bouw materiaal (baksteen/dakpan), metaal, glas, natuursteen. Organische materialen, zoals leer, bewerkt of constructiehout, en textiel zijn waarschijnlijk alleen in diepe sporen goed bewaard gebleven.
- Agrarisch cultuurlandschap: grondsporen van verkavelingsgreppels en sloten.
- Conflictarcheologie (WOII): betonnen of metalen installaties, grondsporen van loopgraven, tot losse uitrustingsstukken.

8. Mogelijke verstoringen

Binnen de deelgebieden hebben plaatselijk verstoringen plaatsgevonden door het historisch gebruik (planten/rooien van bomen, gebruik als tuin/moestuin).

9. Bedreiging van eventueel aanwezige archeologische waarden

Binnen het plangebied is sprake van verschillende ingrepen tot in de natuurlijke ondergrond.

4 Advies vervolgonderzoek (LS06)

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek hebben de deelgebieden in principe een hoge tot zeer hoge archeologische verwachting, al kan er sprake zijn van plaatselijke verstoringen. Volgens het Paraplubestemmingsplan Archeologie (2014) ligt de locatie van de orangerie en van de natuurbegraafplaats in een zone met dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3; hiervoor geldt dat bij ingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 30 cm -mv archeologisch onderzoek noodzakelijk is. De locatie voor de nieuwbouw van de woning heeft dubbelbestemming Waarde - Archeologie 4, met een vrijstellingsgrens van 100 m²/30 cm -mv, deels 5 met een vrijstellingsgrens van 250 m²/30 cm -mv. Op basis van het bureauonderzoek kunnen deze in principe in stand blijven. Deelgebied 1 en 2 liggen binnen de begrenzing van een archeologisch monument ('terrein met sporen van een kasteel'), en deelgebied 3 ligt deels binnen een zone met een hoge verwachting die plaatselijk (verder) verhoogd is door de ligging langs een historische weg.

De ligging van alle drie de deelgebieden binnen de begrenzing van een Rijksmonument maakt echter wel dat bij alle ingrepen een monumentenvergunning benodigd is van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Indien ingrepen plaatsvinden binnen deze gebieden, wordt geadviseerd vervolgonderzoek uit te voeren. Dit zal betrekking hebben op de vlakken van deelgebied 1 en 2, en in ieder geval de delen van deelgebied 3 waar ingrepen zijn voorzien. Momenteel zijn de ingrepen binnen deelgebied 3 nog niet concreet bekend, maar gedacht moet worden aan het vlak met aanduiding 'Wonen' en bijvoorbeeld het vlak 'Parkeren' indien daar bodemingrepen zijn voorzien dieper dan de bouwvoor (bijvoorbeeld aanleg van een cunet voor de parkeerplaats). Negatieve effecten door de aanleg van een parkeerplaats kunnen mogelijk worden gemitigeerd door gebruik van half-open grasbetontegels, of het aanbrengen van halfverharding op het huidige maaiveld of binnen de huidige bouwvoor.

Geadviseerd wordt om in eerste instantie een verkennend booronderzoek uit te voeren. Dit onderzoek dient om de bodemopbouw in kaart te brengen, met name gericht om de mate van verstoring in kaart te brengen en de dikte van een eventueel esdek. Delen die niet worden onderzocht behouden in principe de dubbelbestemming, zodat daar in de toekomst bij ingrepen nog vervolgonderzoek noodzakelijk is. Het verdient de voorkeur om het hele deelgebied 3 te onderzoeken, zodat deze geheel of gedeeltelijk kan worden vrijgegeven, en er mogelijk planaanpassing kan plaatsvinden om eventuele archeologische waarden te ontzien. Gezien het beperkte oppervlak van de deelgebieden gezamenlijk zal een verkennend booronderzoek naar verwachting slechts een dag of twee dagen in beslag nemen.

Daarnaast moet worden vermeld dat het plangebied (met name deelgebied 3) tijdens de Tweede Wereldoorlog is gebombardeerd. Dit betekent dat het plangebied mogelijk een risico heeft op het aantreffen van Ontploffbare Oorlogsresten (OO). Aanbevolen wordt om ook dit nader te onderzoeken, aangezien eventuele toekomstige civiele werkzaamheden op basis van de Arbo-wetgeving veilig moeten kunnen worden uitgevoerd. Tevens is het van belang om nader te onderzoeken of er in de nabijheid nog sprake is geweest van andere installaties/loopgraven etc., en of deze worden bedreigd door de ingrepen. Geadviseerd wordt om dit door een gespecialiseerd bureau in kaart te laten brengen middels luchtfoto-analyse door een deskundige. De uitkomsten kunnen dan mogelijk ook gevolgen hebben voor de archeologische verwachting binnen het plangebied.

Het is aan het bevoegd gezag, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de gemeente Lochem, om een besluit te nemen ten aanzien van het beëindigen of verder laten verlopen van het onderzoeksproces. Dit besluit kan afwijken van het bovenstaande advies.

Ook wanneer het bevoegd gezag besluit dat vervolgonderzoek niet noodzakelijk is en het onderzochte gebied wordt vrijgegeven voor de voorgenomen ontwikkelingen, blijft de meldingsplicht archeologische toevalsvondst of waarneming van kracht (Erfgoedwet, artikel 5.10 Archeologische toevalsvondst). Aangezien het nooit volledig is uit te sluiten dat tijdens eventueel grondverzet een archeologische 'toevalsvondst' wordt gedaan, is het wenselijk de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht om hiervan zo spoedig mogelijk melding te doen bij het bevoegd gezag, de gemeente Lochem, en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Literatuur

- BAKKER, H. DE/J. SCHELLING, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen (Staring Centrum).
- BERENDSEN, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.
- CENTRAAL COLLEGE VAN DESKUNDIGEN ARCHEOLOGIE, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.1, Lochem: <http://sikb.nl/archeologie/richtlijnen/brl-4000>.
- HARENBERG, J./J. THOMASSEN, 1999: *Eens bolwerk van de adel. Kastelen en landhuizen in de Achterhoek en Liemers*, Alphen aan den Rijn.
- KOOPMAN, H., 2018: *Vergeltungswaffen in Nederland. Inzet van de V1 en V2 & V4 vanaf Nederlands grondgebied 1944-1945*, Utrecht.
- MULDER, E.F.J. DE /M.C. GELUK/I.L. RITSEMA/W.E. WESTERHOFF/T.E. WONG (RED.), 2003: *De ondergrond van Nederland*, Houten.
- PAPE-LUIJTEN, H., 2019: *Handreiking archeologisch bureau- en verkennend booronderzoek, versie 30-04-2019*.
- SCHOLTE LUBBERINK, H.B.G./E. LOHOF, 1997: *Provincie Gelderland, WCL-De Graafschap, Archeologische inventarisatie en verwachtingskaart*, Amsterdam (RAAP rapport 305).
- SPANJAARD, G.W.J., 2012: *Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek Sekmaatsteeg 2 en 4 te Laren (Gld.) in de gemeente Lochem*, Doetinchem (Econsultancy rapport 10025205).
- VERSELT, H.J., 2003: *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland*, Groningen.
- VOS, P. & S. DE VRIES, 2013. *2e generatie palaeogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0)*, Utrecht.
- WESTERHOFF, W.E./T.E. WONG/E.F.J. DE MULDER, 2003: Opbouw van de ondergrond – Opbouw van het Neogeen en Kwartair, in: E.F.J. de Mulder/M.C. Geluk/I.L. Ritsema/W.E. Westerhoff/T.E. Wong (red.), *De ondergrond van Nederland*, Houten.
- WESTERHOFF, W.E./T.E. WONG/E.F.J. DE MULDER, 2003: Opbouw van de ondergrond – Opbouw van het Neogeen en Kwartair, in: E.F.J. de Mulder/M.C. Geluk/I.L. Ritsema/W.E. Westerhoff/T.E. Wong (red.), *De ondergrond van Nederland*, Houten.

Digitale bronnen

- ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND: <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>
- ARCHEOLOGISCH INFORMATIESYSTEEM (ARCHIS): <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>
- BEELDBANK RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED: <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>
- BODEMLOKET: <http://www.bodemloket.nl/>
- DINOLOKET: <https://www.dinoloket.nl/>
- GELDERS ARCHIEF: <https://www.geldersarchief.nl/>
- GELDERLAND IN BEELD: <https://www.gelderlandinbeeld.nl/>
- INDICATIEVE KAART MILITAIR ERFGOED: <http://www.ikme.nl/>
- KADASTER, BASISREGISTRATIES ADRESSEN EN GEBOUWEN (BAG): <https://bagviewer.kadaster.nl/>
- KADASTER, TIJDREIS OVER 200 JAAR TOPOGRAFIE: <http://topotijdreis.nl/>
- OMGEVINGSRAPPORTAGE: <https:// gelderland.omgevingsrapportage.nl>
- RIJKSMONUMENTENREGISTER: <https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister>
- RUIMTELIJKE PLANNEN: <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/>
- VERSTORINGSBRONNENKAART: <https://archeologieinnederland.nl/verstoringsbronnenkaart>

Lijst van afbeeldingen

Afbeelding 1: Ligging plangebied op de meest actuele luchtfoto. Bron: PDOK.....	4
Afbeelding 2: Hoofdgebouw Huis Oolde. Bron: Gelders Archief 4190-5548.	8
Afbeelding 3: Concept-verbeelding bestemmingsplan. Zie ook bijlage 2. Bron: Adviesbureau Haver Droeze.8	
Afbeelding 4: Luchtfoto met boven deelgebied 1 in blauw. Onder concept-verbeelding bestemmingsplan. Zie ook bijlage 2. Bron: Archis (boven)/Adviesbureau Haver Droeze (onder).	9
Afbeelding 5: Luchtfoto met boven deelgebied 2 in blauw. Onder concept-verbeelding bestemmingsplan. Zie ook bijlage 2. Bron: Archis (boven)/Adviesbureau Haver Droeze (onder).	10
Afbeelding 6: Luchtfoto met boven deelgebied 3 in blauw. Onder concept-verbeelding bestemmingsplan. Zie ook bijlage 2. Bron: Archis (boven)/Adviesbureau Haver Droeze (onder).	11
Afbeelding 7: Luchtfoto met boven deelgebied 3 in blauw. Geel = huidige bestemming 'Wonen', Wit = huidige bestemming Agrarisch'. Bron: Ruimtelijkeplannen.nl.	12
Afbeelding 8: Uitsnede archeologische beleidskaart gemeente Lochem. Bron: Van Heeringen et al. 2012. ...	14
Afbeelding 9: Uitsnede AHN. Bron: AHN.nl.....	16
Afbeelding 10: De Hottingerkaart (1773-1794). Met links het Olt-Oolde en centraal het huidige huis. Bron: Versfelt 2003.	17
Afbeelding 11: Plangebied aangeduid op de Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Laren, Gelderland, sectie D, blad 02 (MIN05100D02 - boven) en de minuutplan Laren, Gelderland, sectie D, blad 03 (MIN05100D03 – onder). Bron: RCE Beeldbank.	18
Afbeelding 12: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 1850. Bron: Topotijdreis.	19
Afbeelding 13: Originele ontwerp van Copijn (1870). Bron: Huis Oolde.	19
Afbeelding 14: De huidige topografie geplot op het ontwerp van Copijn (1870). Bron: Huis Oolde/Haver Droeze.	20
Afbeelding 15: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 1900. Bron: Topotijdreis.	20
Afbeelding 16: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 1950. Bron: Topotijdreis.	21
Afbeelding 17: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 1975. Bron: Topotijdreis.	21
Afbeelding 18: Plangebied aangeduid op de topografische kaart van 2000. Bron: Topotijdreis.	22
Afbeelding 19: Oude ansichtkaart (zonder datum) met het huis en bijgebouw. Bron: Landgoed Oolde.	23
Afbeelding 20: Ligging Rijksmonumenten. Bron: RCE.	24
Afbeelding 21: Koetshuis en paardenstal. Bron: Gelders Archief 4190-5549.....	26
Afbeelding 22: Overzichtstekening V1 installatie. Bron: Koopman 2018.	28
Afbeelding 23: tekening van de V1 installatie, overgenomen uit een publicatie uit 1945.	28
Afbeelding 24: Links de bovenkant van het hoofdfundament op een foto uit 2011; rechts een foto uit 1975 op de zelfde plek met de baanverankering nog aanwezig die net boven het fundament (niet zichtbaar) uitsteekt. Bron: Koopman 2018, 253.	29

Bijlagen en kaarten

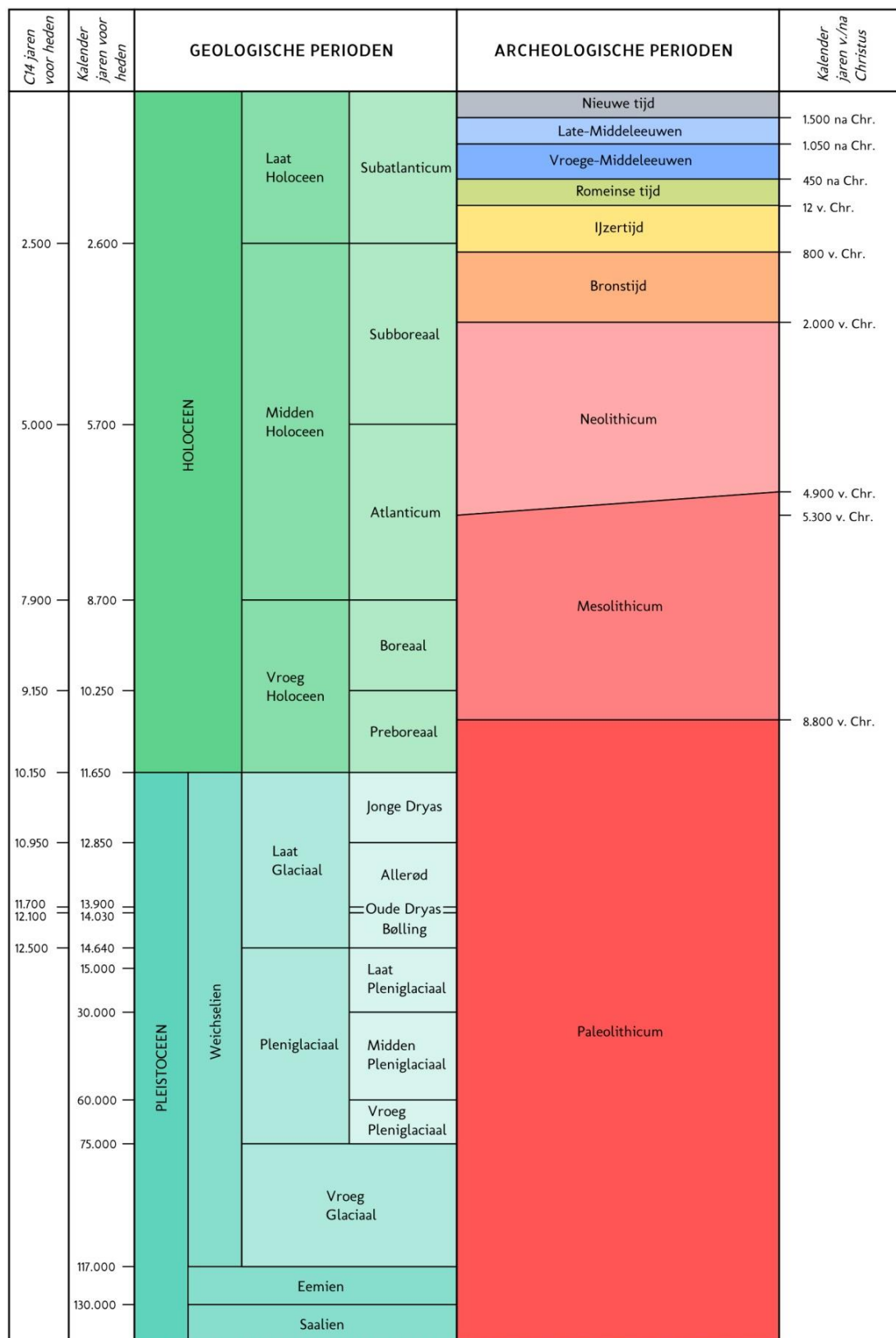
Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van archeologische en geologische perioden

Kaarten

Kaart 1: Ligging plangebied
 Kaart 2a: Natuurlijk landschap; geomorfologie
 Kaart 2b: Natuurlijk landschap; bodem
 Kaart 3: Archeologie; inventarisatie

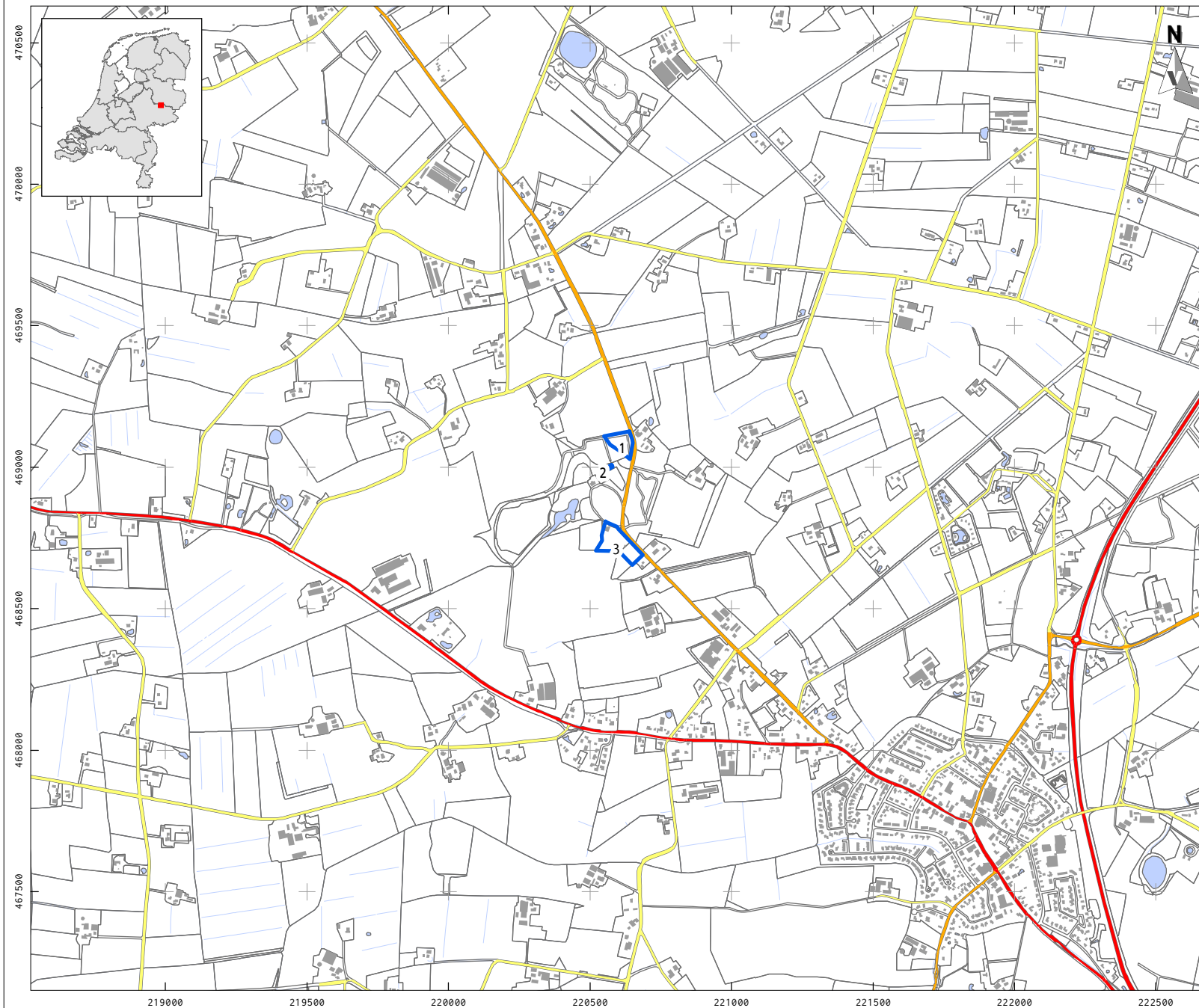
Bijlage 1 Overzicht van archeologische en geologische perioden

C14 ouderdommen en gekalibreerde ouderdommen van het Holocene volgens Van Geel et al. (1980/1981). C14 ouderdom van het Laat Glaciaal volgens Hoek (2001/2008) en gekalibreerde ouderdommen van het Laat Glaciaal volgens Rasmussen et al. (2006). Overige pleistocene chronostratigrafie volgens Westerhoff et al. (2003). Archeologische perioden van de prehistorie volgens Louwe Kooijmans et al. (2005) en overige archeologische perioden volgens Archis.

Periode	Van - tot
Vroeg Paleolithicum	Tot 300.000 voor Chr.
Midden Paleolithicum	300.000 voor Chr. – 35.000 voor Chr.
Laat Paleolithicum	35.000 voor Chr. – 8800 voor Chr.
Vroeg Mesolithicum	8800 voor Chr. – 7100 voor Chr.
Midden Mesolithicum	7100 voor Chr. – 6450 voor Chr.
Laat Mesolithicum	6450 voor Chr. – 4900 voor Chr.
Vroeg Neolithicum	5300 voor Chr. – 4200 voor Chr.
Midden Neolithicum	4200 voor Chr. – 2850 voor Chr.
Laat Neolithicum	2850 voor Chr. – 2000 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 voor Chr. – 1800 voor Chr.
Midden Bronstijd	1800 voor Chr. – 1100 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 voor Chr. – 800 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 voor Chr. – 500 voor Chr.
Midden IJzertijd	500 voor Chr. – 250 voor Chr.
Late IJzertijd	250 voor Chr. – 12 voor Chr.
Vroeg Romeinse Tijd	12 voor Chr. – 70 na Chr.
Midden Romeinse Tijd	70 na Chr. – 270 na Chr.
Laat Romeinse Tijd	270 na Chr. – 450 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 na Chr. – 1050 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 na Chr. – 1500 na Chr.
Nieuwe Tijd A	1500 na Chr. – 1650 na Chr.
Nieuwe Tijd B	1650 na Chr. – 1850 na Chr.
Nieuwe Tijd C	1850 na Chr. – 1950 na Chr.

KAART 1 - LIGGING PLANGEBIED

LEGENDA

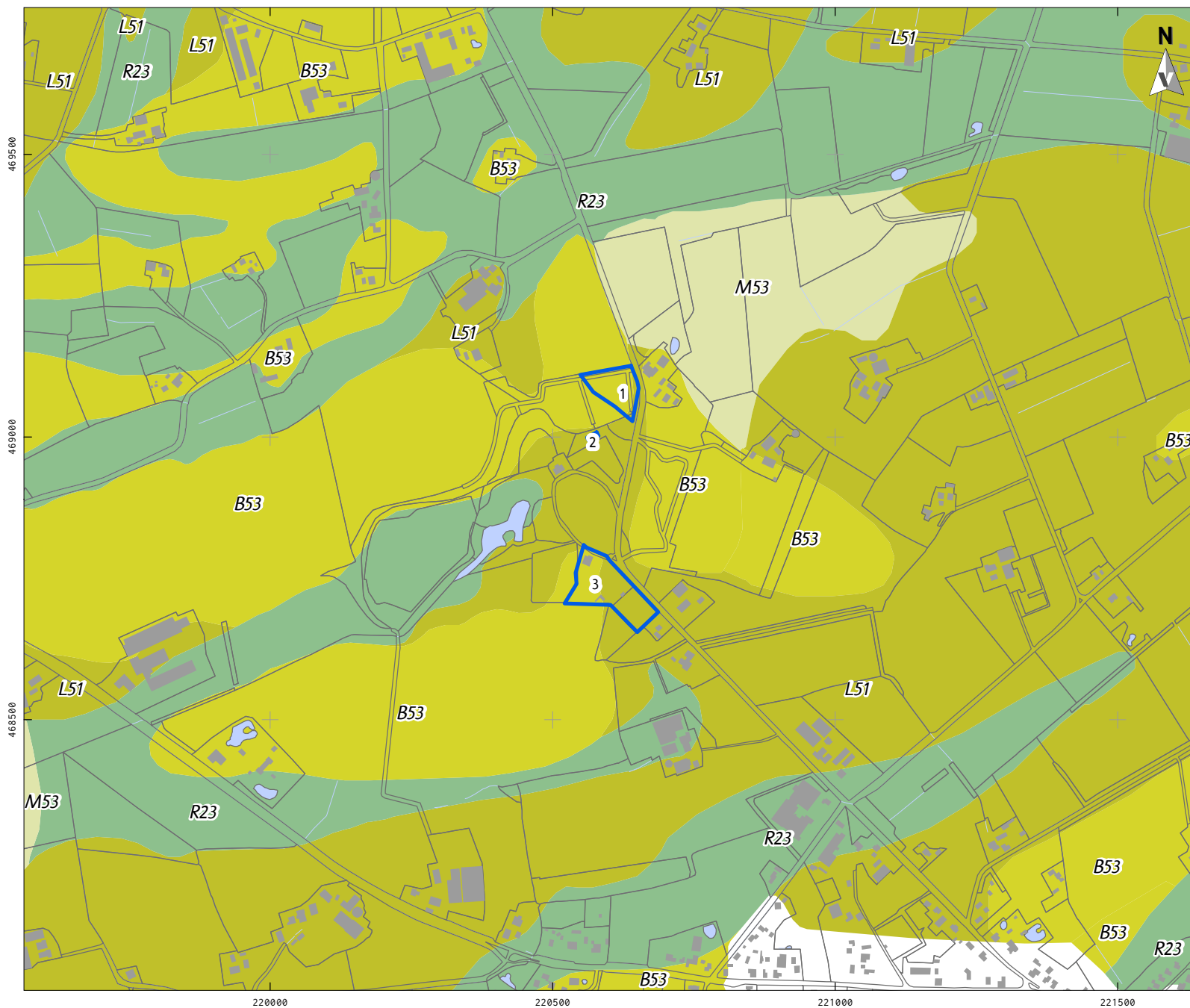
- Plangebied
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie
- Snelweg
- Hoofdweg
- Regionale weg
- Lokale weg

Project: V23-5498: Huis Oolde te Laren,
gemeente Lochem
Rapport: V5215
Datum: oktober 2023
Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster 2021

Tekenaar: FvP
Schaal: 1:20.000 / A4

0 200 m

KAART 2A - NATUURLIJK LANDSCHAP, GEOMORFOLOGIE

LEGENDA

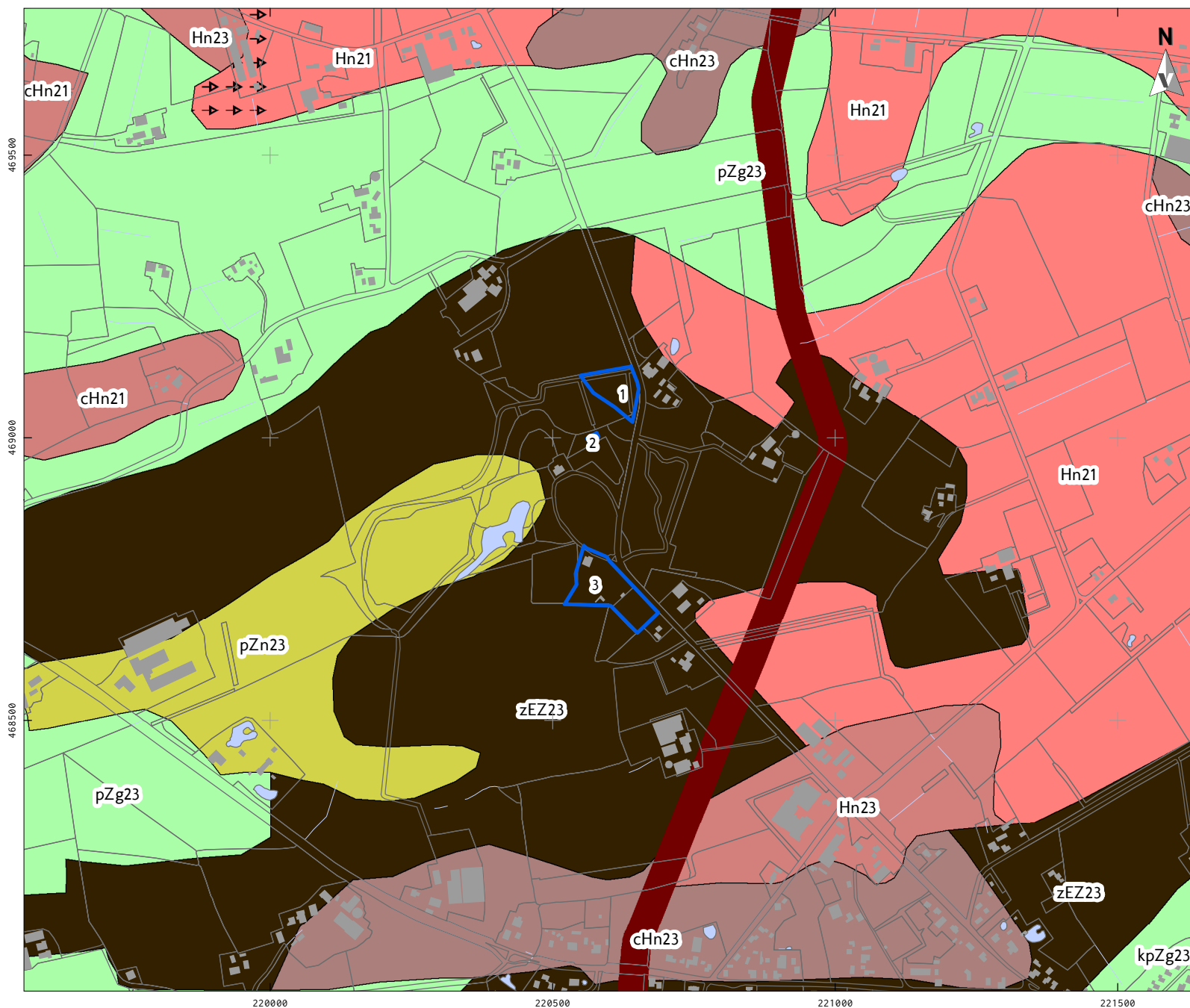
- Plangebied
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie
- B53 Dekzandrug
- L51 Dekzandwelvingen
- M53 Vlake van ten dele verspoelde dekzanden of löss
- R23 Dalvormige laagte

Project: V23-5498: Huis Oolde te Laren, gemeente Lochem
 Rapport: V5215
 Datum: oktober 2023
 Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster 2021
 PDOK augustus 2017 / Maas *et al.* 2017

Tekenaar: FvP
 Schaal: 1:10.000 / A4

0 200 m

KAART 2B - NATUURLIJK LANDSCHAP, BODEMKAART

LEGENDA

- Plangebied
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie
- Vergravingen
- Transportleidingen
- Hn21 Veldpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- Hn23 Veldpodzolgronden; lemig fijn zand
- cHn21 Laarpodzolgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand
- cHn23 Laarpodzolgronden; lemig fijn zand
- zEZ23 Hoge zwarte enkeerdgronden; lemig fijn zand
- pZg23 Beekeerdgronden; lemig fijn zand
- pZn23 Gooreerdgronden; lemig fijn zand

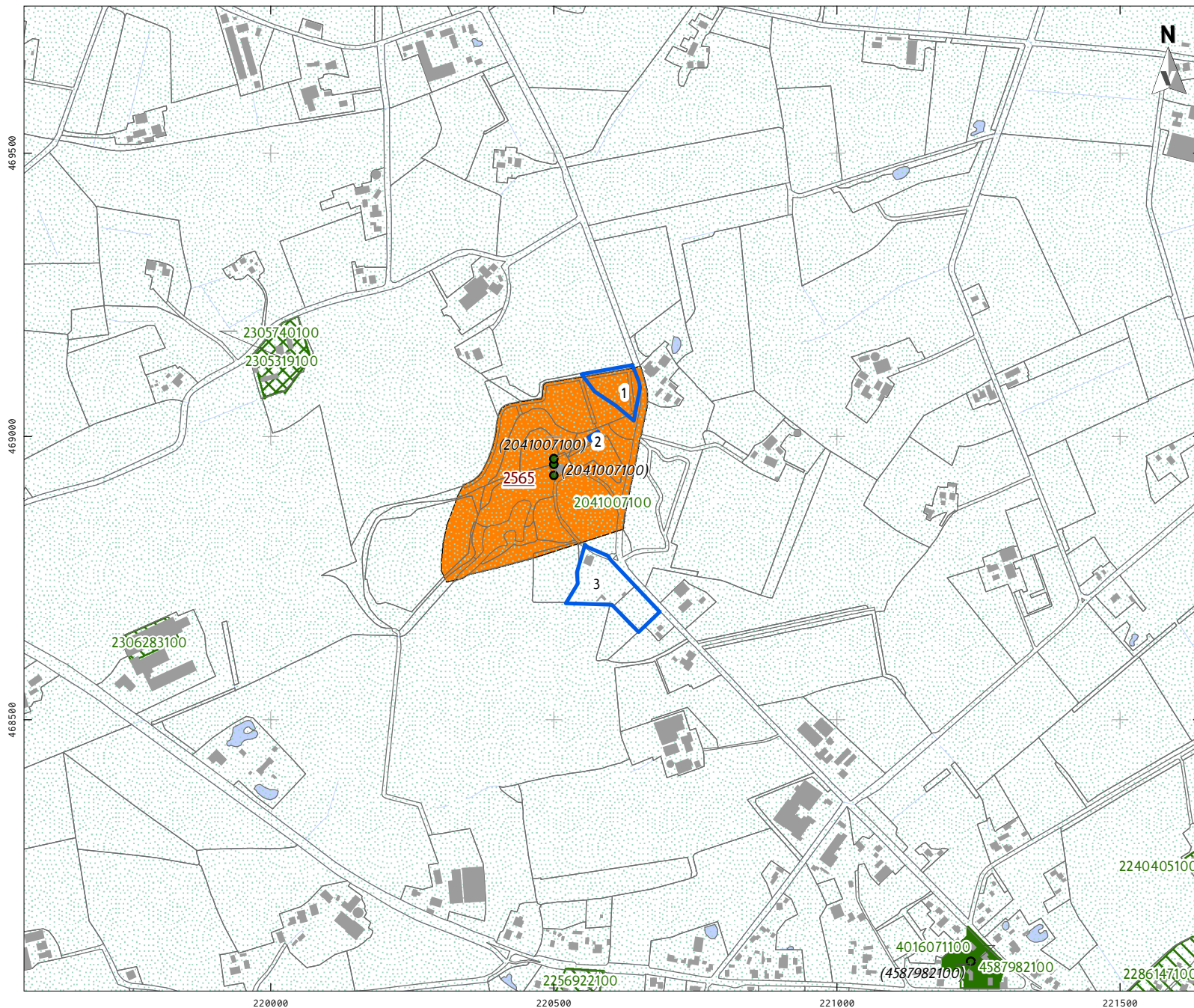
Project: V23-5498: Huis Oolde te Laren, gemeente Lochem
 Rapport: V5215
 Datum: oktober 2023
 Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster 2021 Bodemkaart; PDOK juli 2017

Tekenaar: FvP
 Schaal: 1:10.000 / A4

0 200 m

VESTIGIA
 Archeologie & Cultuurhistorie

KAART 3 - ARCHEOLOGIE

LEGENDA

Plangebied

Bebouwing

Water

Overige topografie

Vondstlocaties (waarnemingen)

Losse vondstlocatie

Vondstlocatie gekoppeld aan onderzoek

Onderzoeken

Archeologisch: opgraving of proefsleuven

Archeologisch: booronderzoek

Archeologisch: bureauonderzoek

Archeologisch: overig

AMK-terreinen

Terrein van hoge archeologische waarde

Project: V23-5498: Huis Oolde te Laren, gemeente Lochem

Rapport: V5215

Datum: oktober 2023

Bron: Top10NL, CC-BY Kadaster 2021
Onderzoeken, Vondstlocaties
RCE 2021
Monumenten, RCE 2014

Tekenaar: FvP

Schaal: 1:10.000 / A4

0 200 m

VESTIGIA
Archeologie & Cultuurhistorie

- Plangebied**
- Ooldselaan 17
- Enkelbestemmingen**
- A Agrarisch
 - BO Bos
 - H Horeca
 - T Tuin
 - V Verkeer
 - WA Water
 - W Wonen

- Dubbelbestemmingen**
- WR-A3 Waarde - Archeologie 3
 - WR-A4 Waarde - Archeologie 4
 - WR-A5 Waarde - Archeologie 5
 - WR-A6 Waarde - Archeologie 6
 - WR-A7 Waarde - Archeologie 7
 - WR-C Waarde - Cultuurhistorie
- Bouwaanduidingen**
- (bg) bijgebouwen
- Figuren**
- relatie

- Gebiedsaanduidingen**
- overige zone - essen en enken
 - overige zone - landschapstype essenlandschap
 - reconstructiewetzone - verwevingsgebied
- Functieaanduidingen**
- (p) parkeerterrein
 - (saw-mt) specifieke vorm van agrarisch met waarden - moestuin
 - (saw-zon) specifieke vorm van agrarisch met waarden - zonnepanelen
 - (sbo-nbp) specifieke vorm van bos - natuurbegraafplaats

BESTEMMINGSPLAN LANDGOED OOLDE

ANALOGIE VERBEBELDING

GEMEENTE: LOCHEM

BESTEMMINGSPLAN: LANDGOED OOLDE

IDN: NL.IMRO.0262.BPoolsseweg17-CO01

STATUS: CONCEPT

ONDERGROND: BGT / BRK 13-09-2023

Tek.nr.: 0262-CO01

Schaal: 1:1000

Formaat: A2

Geleend: JW

Datum: 29-09-2023

Tuin & Landschapsarchitect BNT - ADVIESBUREAU HAVER DROEZE

Landschapsarchitectuur - Duurzame Stedebouw - Tongepaste Ecologie - Juridische Plannologie

Merknaam 1655, 3511 ES Amstelvoort 16, T 033 4613335, F 033 4613336, E info@haverdroeze.nl

This text was set using the following freely available font software:

Allerta Copyright (c) 2010, Matt McInerney (<http://pixelspread.com>),
with Reserved Font Name Allerta.

Inconsolata_dz Copyright (c) 2006, Raph Levien (<http://www.levien.com>),
with Reserved Font Name <Inconsolata>.
Copyright (c) 2009, David Zhou (<http://blog.nodnod.net/>)
with Reserved Font Name <Inconsolata_dz>.

Molengo_Vestigia Copyright (c) 2007, Denis Moyogo Jacquerye,
with Reserved Font Name <Molengo>.
Copyright (c) 2011, Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie (www.vestigia.nl),
with Reserved Font Name <Molengo_Vestigia>; available at www.vestigia.nl/fonts.

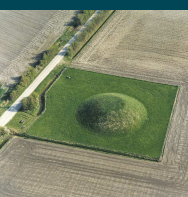

This Font Software is licensed under the SIL Open Font License, Version 1.1.
The license is available with a FAQ at: <http://scripts.sil.org/OFL>

Vestigia BV *Archeologie & Cultuurhistorie*
Spoorstraat 5
3811 MN Amersfoort
Nederland

Telefoon 033 277 92 00
E-mail info@vestigia.nl
Website www.vestigia.nl

K.v.K. Gooi- en Eemland 32078894

Erfgoedingenieurs

“Engineering the past, creating the future”

